Dundadznieks

Nr. 4 (61) aprīlis 2007 **Dundagas pagasta padomes izdevums**

3. lpp. Kur aprakts kultūras suns?

3. lpp. Politika: trīs jautājumi Annai Seilei.

4. lpp. «Līdz 1937. gadam bija spēkā līgums ar Dundagas muižas pārvaldnieku Miķelsonu.»

5. lpp. Duņdžiņi Bangkokā un Briselē.

6. lpp. Mūsu *dabiskie* kaimiņi — Slīteres nacionālais parks.

7. lpp. Lieldienu olas un citi raibumi.

8. lpp. No dundadznieku atmiņu lādes.

Redaktora ziņa

MĒS un VIŅI

Pašvaldības vadību uztrauc, ka iedzīvotājus maz redz sarīkojumos, viesmākslinieku koncertos. Arī tautas sapulcē, kurā paši dundadznieki lēma par novada likteni, bija pamaz ļaužu, pareizāk, tās pašas zināmās sejas. Tas pats, ja paskatāmies brīvprātīgās apvienībās, interešu kopās, draudzēs. Ir daži vilcēji, kas domā, dara, kļūdās, un... malā stāvētāju pulks.

Tie ir daudzi un dažādi iemesli, kas iedzīvotājus noslāņojuši divās nometnēs: VIŅI, kas kaut kur ir *pie teikšanas*, un MĒS. VIŅI — tie, kam jādomā, jādara, kas nedrīkst kļūdīties (bet kas to vien dara, kā šauj bukus), kam jābūt kristāldzidriem (bet kas simtprocentīgi visi ir tikai pašlabuma meklētāji)... Jocīgākais ir tas, ka, šādi domājot, itin kā pazūd iespējamība no MĒS kļūt par VIŅIEM, ka vispār aizmirstas patiesība, kas MĒS plus VIŅI galu galā ir viena sabiedrība, Dundagas gadījumā — viena tauta un pa lielai daļai pat radi...

Pašvaldības vadītājs pūlas pievērst uzmanību, ka tagad ir jautājumu un ierosinājumu kastītes pagastmājas priekštelpā un Veselības un sociālās palīdzības centrā. Negribētos šo visu beigt ar moralizēšanu, tāpēc teikšu tikai vienu: mūsu IESPĒJAS līdzdarboties tomēr ir lielākas, nekā mēs sev iestāstām.

Alnis Auziņš

VIDUSSKOLAS FORUMĀ

14. IV *Mazajā skolā* notika vidusskolas forums, pulcējot ap 90 interesentu. Vārds «forums» Svešvārdu vārdnīcā skaidrots kā «plaša pārstāvju sanāksme». Iecere sarīkot domu apmaiņu ar sabiedrību ir nopietna, bet tagad skolai jāveic grūts uzdevums — uzrādītās problēmas jāpārvērš sekmīgos risinājumos.

Dalībnieka acīm

Dalībnieku vidū bija pašvaldības vadītājs Austris Kristapsons, 9. Saeimas deputāts Gunārs Laicāns, gan arī pulciņš absolventu, gan, protams, vecāki. Pēc direktora Ulda Katlapa un A. Kristapsona uzrunām katra darba grupa, sava vadītāja rosināti, apzināja stāvokli un centās izdomāt priekšlikumus tālākai rīcībai (skatīt iekrāsoto laukumu!). Dienas gaitā direktors iepazīstināja ar tikko izveidoto skolas interneta lapu (*www.dundaga.lv/skola*), foruma starpbrīdī un noslēgumā muzicēja nu jau absolventu muzikālā apvienība *Zaļie pipari*, savukārt pusdienu maltīti visi dalībnieki ieturēja jaunajā ēdamtelpā.

Foruma noslēgumā Ināra Veismane pateica divas svarīgas atziņas: pirmkārt, žēl, ka forumā maz izskanēja pašu jauniešu domas, otrkārt, labajam sākumam nebūs nekādas vērtības, ja vistuvākajā laikā nesekos darbība. Tam pievienojoties, novēlu skolai veiksmi.

Rīkotāju viedoklis

Direktora vietniece audzināšanas darbā Norika Rēriha:

— Direktors Uldis Katlaps pērn vadīja darba grupu Talsu pilsētas forumā, un viņam radās ideja sarīkot līdzīgu pasākumu mūsu skolā. Pirms gadiem trim līdzīgs forums norisinājās Talsu 2. vidusskolā. Mēs, rīkojot forumu, centāmies skolas attīstības plānošanā iesaistīt vecākus un citus sabiedrības pārstāvjus. Septiņu darba grupu tēmas izraudzījāmies apzināti, jo tieši pēc šiem punktiem nākamgad skolu vērtēs akreditācijā.

— Pasākuma beigās visi dalībnieki balsojot lēma, kuri no darba grupās uzrādītajiem samezglojumiem ir paši nopietnākie. Kā tas saskan ar jūsu atziņām?

— Manuprāt, visvairāk vērības jāpievērš drošībai skolā un sadarbībai ar vecākiem. Jāpiebilst, ka visi darba grupu dalībnieki pilnībā nezināja, kas skolā notiek, tāpēc izvirzīja arī tādas tēmas, pie kurām jau strādājam.

— Kurās jomās visgrūtāk būtu panākt uzlabojumus?

— Visgrūtāk laikam ir ievērot iekšējās kārtības noteikumus. Skolēnu pašpārvalde pati šogad ieviesusi prasības apģērbam. Bet joprojām strādājam pie jautājuma — kas būs, ja noteikumus pārkāps?

— Problēma, kas balsojot ieguva otro lielāko nozīmību, ir — Dundagā ir pārāk vārga jauniešu politika. Lai pēc iespējas sekmīgāk risinātu nopietnos jautājumus, arī šo, skolai visu laiku vajadzētu sadarboties ar sabiedrību, pašvaldību. Varbūt kādu laiku pat regulāri, kaut vai reizi ceturksnī, skolas parlamenta pārstāvjiem jāpiedalās pašvaldības komiteju sēdēs un otrādi! Iespējams, ka tā mazinātos gan informatīvā, gan emocionālā plaisa, kas lielākā vai mazākā mērā starp skolu un pārējo sabiedrību pastāv.

— Šogad esam spēruši soli uz priekšu, un jauniešu pašpārvalde ir piedalījusies pagasta padomes sēdēs. Tas jauniešiem palīdzēja iepazīt pašpārvaldes darbu.

— Kā strādāsiet ar foruma atziņām?

— Tās problēmas, kas balsojumā ieguva lielāko punktu skaitu, iekļausim nākamā mācību gada plānā. Forumu sagatavojot, ieguldījām milzu darbu. Tagad jāiegulda tikpat liels, lai risinātu problēmas.

— Kā novērtēsiet padarīto?

— To atspoguļos nākamgad skolas akreditācija.

— Kas neizdevās tik labi, kā iecerēts?

— Nelāgi, ka forums iekrita darba dienā. Plānojot to nezinājām. Arī tāpēc pietrūka skolēnu viedokļa. Tā, piemēram, pietrūka pašpārvaldes domu, jo desmitajām klasēm tajā laikā notika mācības.

— Kas sagādāja prieku?

— Redzēju daudz rosīgu, ieinteresētu vecāku, kādus skolā neesmu manījusi. Bija patīkami dzirdēt arī atzinīgus vārdus par līdzšinējo veikumu, piemēram, ka rīkojām vecāku sapulces pa klašu grupām. Mums ir arī iecere dibināt vecāku interešu klubiņu. Varētu rīkot tematiskas pēcpusdienas.

Nozīmīgākās problēmas un ieteiktie risinājumi

Pēc darba grupu izvirzītajām problēmām un piedāvātajiem risinājumiem visi foruma dalībnieki balsoja par svarīgākajām.

Ierīkot garderobes skapīšus drēbēm un skolas inventāram (35 balsis) un rotaļu laukumu pie *Mazās skolas* (20, *Skolas vide*).

Nepieciešams jauniešu lietu koordinators pašvaldībā (30, *Skolēnu ārpusskolas nodarbības*).

Īstenot reālu rīcību, ja izdarīts pārkāpums (30, *Iekšējās kārtības noteikumi*).

Izveidot skolā karjeras izvēles kabinetu ar karjeras konsultantu (21, *Profesionālā orientācija*).

Rīkot skolotāju seminārus par kritisko domāšanu (15, *Atbalsts skolēniem personības veidošanā*).

Rīkot mācību ekskursijas, lai teoriju papildinātu prakse (10, *Atbalsts skolēniem mācību darbā*).

Nepubliskot negatīvo informāciju, ar katru bērnu problēmas pārrunāt atsevišķi, katrā bērnā saskatīt un uzsvērt labo (9, *Sadarbība ar vecākiem*).

Iesaistīt absolventus (5, *Metodiskā jeb skolotāju komisija*).

Absolventu domas

Jānis Zadiņš un Toms Zoss ir 2. kursa studenti — pirmais Latvijas Lauksaimniecības universitātes Meža fakultātē, otrais Rīgas Tehniskās universitātes Transportbūves un mašīnzinību fakultātē. Abi puiši skaistajā pavasara dienā domāja līdzi, kā padarīt krāsaināku Dundagas jauniešu dzīvi.

T.: — Saņēmām ielūgumus. Tātad skolai ir svarīgs mūsu viedoklis.

J.: — Mūsu skolas laikā nebija iespējas tā izteikties, mēs to atzīstam kā vērtīgu. Domājam arī, ka varam ko ieteikt.

T.: — Ja labākos ieteikumus lūkos iedzīvināt, tad forumam būs jēga.

J.: — No vārdiem pie darbiem!

— Ja ļautos neierobežotai iztēlei, tad ko jums gribētos darīt atpūtas brīžos Dundagā?

T.: — Piedalīties sakarīgos tematiskos pasākumos.

J.: — Lai būtu, kur satikties ar bijušajiem klasesbiedriem. Mums ir tikai autoosta.

— Gadiem ilgi... Un kā ar mūziku? Jūs, *Zaļie pipari*, ar prieku uzspēlējat foruma starpbrīdī. Vai tagad iznāk kopā pamuzicēt?

J.: — Reti. Ja nu kāds uzaicina. Pagastā notiek pieaugušo pasākumi pieaugušajiem, trūkst pašu jauniešu sarīkojumu. Svarīgi būtu, lai skolēni redzētu, ka var pašu spēkiem ko izdarīt un jēdzīgi atpūsties, ne tikai ielas slīpēt.

Alnis Auziņš
Guntas Abajas foto

Aprīlī un maijā

27. IV Jauno talantu parāde pilī.
12. V Pils diena viduslaiku noskaņās.
13. V Koncerts Māmiņu dienā.
27. V Mākslas un mūzikas skolas izlaidums.

Ko tie nosprież, tas paliek

Pagasta padomē 26. martā

▶ **Hokejistu formas**

Nolēma apmaksāt Dundagas jauniešu hokeja komandas formas kreklus (Ls 300).

▶ **Finansējums VSPC projektam**

Piešķīra investīciju projektam *Veselības un sociālās palīdzības centra renovācija* vajadzīgo 20% (Ls 9590) līdzfinansējumu.

▶ **Sporta halle**

Valsts budžeta programma *Mērķdotācijas investīcijām pašvaldībām* ar Ls 35 000 atbalstījusi investīciju projektu *Dundagas pagasta sporta halles būvniecības uzsākšana*. Plānotās kopējās izmaksas ir Ls 42 000, kur 17% jeb Ls 7000 dod pašvaldības līdzfinansējums.

Piešķīra vajadzīgo finansējumu (Ls 2410 no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem, Ls 3739 no Tūrisma informācija centra budžeta, un Ls 851 no papildus ienākušiem nodokļu maksājumiem).

▶ ***LEADER* projekti**

Biedrība *Zaļais novads* iesniegusi divus vietējās partnerības projektu pieteikumus. Projektā *Dundagas pils kultūrvēsturiskais mantojums* paredzēts izgatavot galdus — vitrīnas un sagatavot un eksponēt arheoloģisko izrakumu materiālu, kā arī izgatavot suvenīra monētas — medaljona presformu.

Projektā *Sporta spēļu laukuma izveide Kaļķos* paredzēts izbūvēt sporta spēļu laukumu volejbola, basketbola un badmintona spēlei ar betonētiem stabiem, tīklu un groziem, iegādāties bumbas. Plānoti arī soli un atkritumu urnas, kā arī regulāra appļaušana un uzkopšana.

Biedrībai nav iespējams piedalīties šajos projektos tikai ar savām biedru naudām. Tā kā pie biedrības šūpuļa savulaik stāvējusi arī Dundagas pagasta padome, nolēma piešķirt Ls 632 (vajadzīgais 20% līdzfinansējums no kopējās Ls 3160 summas) no budžeta sadaļas *dotācijas sabiedriskām organizācijām*.

▶ **Talsu novada veidošana**

Deputāti iepazinās ar Talsu pilsētas domes lēmumu par Talsu novada veidošanu, ar kuru visas rajona pašvaldības aicina veidot vienu kopīgu Talsu novadu. Talsu pilsētas dome uzskata, ka Talsu novada izveidošana dos iespēju attīstīties ne tikai Talsu pilsētai, kā tas ir paredzēts policentriskās attīstības modelī, bet arī visām pārējām rajona pašvaldībām, kas apvienosies Talsu novadā, taču tas ir pilnīgi brīvprātīgs pasākums, kaut arī likums paredz, ka teritoriālā reforma ir jāpabeidz līdz 2009. gada 1. janvārim.

Iepazinās arī ar Dundagas pagasta iedzīvotāju 15. marta sapulces rezolūciju nepiekrist projektam, kas paredz Dundagas pagasta iekļaušanos vienotā Talsu novadā.

Diskutēja par iespējamiem ieguvumiem un zaudējumiem, piekrītot Talsu pilsētas domes aicinājumam apvienoties vienā kopīgā novadā. Katrs deputāts izteica savu viedokli.

Izteiktie viedokļi:

- pastāv iespēja, ka jaunajā novada domē nebūs Dundagas pārstāvniecības, jo novada domes vēlēšanas būs pēc partiju sistēmas;
- novada centra atrašanās Talsos var izraisīt iedzīvotāju un kvalificētu darbinieku aizplūšanu;
- viss ir sasteigts, bez konkrētām norādēm par turpmāko darbību, nav precīzi zināms ne finansējuma avots, ne darbības principi;
- ja spēkā tiktu atstāts 28.06.2006. MK rīkojums Nr. 478. «Par vietējo pašvaldību administratīvi teritoriālā iedalījuma projektu», kas paredz Dundagas novadu, tad Dundagai kā novada centram būtu lielākas iespējas attīstīties, taču brīvprātības princps attiecas arī uz šo projektu (Kolkas pagasts ir nolēmis pievienoties Talsu novadam);
- jāņem vērā pagasta iedzīvotāju izteiktais viedoklis un nostāja;
- pašvaldībai jāspēj pildīt savas funkcijas;
- lielu teritoriju nevar labi pārvaldīt, varas centralizācija nerēķinās ar kultūras mantojumu, iedzīvotājiem un to vajadzībām;
- ir pētījums par Talsu rajona pašvaldībām un to funkciju īstenošanu, bet šībrīža teritoriālās reformas piedāvājumā nav ņemtas vērā pētījumā gūtās atziņas.

Atklāti un vārdiski balsojot, ar 7 balsīm par (A. Kristapsons, A. Zumbergs, Ē. Bērzkalns, G. Pirvits, U. Sila, S. Šnikvalde, V. Rande,) un 2 atturoties (I. Zingniks — pastāv šaubas, ka Dundaga viena pati atsevišķi varēs pastāvēt un darboties no ekonomiskā viedokļa, U. Katlaps — nav pārliecības, ka Dundaga varēs palikt un attīstīties kā atsevišķs novads), nolēma neatbalstīt Talsu pilsētas domes uzaicinājumu Dundagas pagastam iekļauties vienotā Talsu novadā un uzturēt spēkā LR MK 28.06.2006. rīkojumu Nr. 478. *Par vietējo pašvaldību administratīvi teritoriālā iedalījuma projektu*.

▶ **Individuālais darbs**

Andai Alksnei, Agnijai Aukšpulei, Edvīnam Neifeldam, Velgai Nordenai, Daigai Rudenei, Rudītei Vilmanei-Pāvelei un Laimai Upnerei atļāva nodarboties ar individuālo darbu — mežsaimniecības darbiem.

▶ **Ēku un būvju legalizācija**

SIA *Dundaga* bilancē atrodas ēkas, kurām nav iespējams pierādīt īpašuma tiesības, jo tās būvētas vai pirktas laikā no 1960. līdz 1989. gadam un par to būvniecību dokumenti nav saglabājušies vai tie neatbilst pašreizējām tiesību aktu prasībām. Teritorijas plānojumā visi minētie zemesgabali paredzēti kā jauktas ražošanas teritorija, tātad zemi izmanto saskaņā ar plānojumu. Atļāva SIA *Dundaga* legalizēt ēkas: degvielas bāze; kiosks un šķūnis Talsu ielā 2; minerālmēslu šķūnis Kārļmuižā; *Valpenes ferma* (6 ēkas un būves); *Vīdales kalte;* administratīvā ēka, pagrabs un šķūnis Pils ielā 13; mehāniskās darbnīcas *Ozolbirzēs; Tusku* māja, kūts, 2 šķūņi un ferma; siltumnīcu komplekss Kārļmuižā; šķūnis *Jaunalkšņos*.

Atļāva Silvijai Feldbergai legalizēt divas saimniecības ēkas zemesgabalā ar kadastra Nr.8850-027-0063, piešķirot tām adresi Sausteres ciema *Ludi*.

▶ **Sabiedriskā pakalpojuma regulatora maiņa**

2003. gadā pagasta padome noslēgusi līgumu ar Ventspils domes sabiedrisko pakalpojumu regulatoru. Sabiedrisko pakalpojumu tarifu regulēšanai pakļaujas SIA *Ziemeļkurzemes* sniegtie pakalpojumi dzeramā ūdens piegādē un kanalizācijas ūdeņu attīrīšanā.

Kopš 22.05.1997. SIA *Ziemeļkurzemes* sniegto pakalpojumu tarifi nav mainīti.

23.01.2007. SIA *Ziemeļkurzemes* iesniedza dokumentus Ventspils sabiedrisko pakalpojumu regulatoram, lai veiktu izmaiņas pakalpojumu tarifos, diemžēl vēl līdz šim nav saņemts rakstisks apliecinājums par iesniegto tarifu apstiprinājumu, nedz arī saņemts rakstisks nepilnību vai precizējumu uzskaitījums.

Kopš 2003. gada SIA *Ziemeļkurzeme* ir ieskaitījusi Ventspils sabiedrisko regulatoru kontā Ls 551,36, bet visā darbības laikā nav saņēmusi korektu attieksmi. SIA *Ziemeļkurzeme* ir konsultējusies ar Liepājas sabiedrisko pakalpojumu regulatoru.

Pēc SIA *Ziemeļkurzemes* valde lūguma (iesniegumā ir pamatota nekorektā Ventspils sabiedrisko pakalpojumu regulatora attieksme) nolēma pārtraukt noslēgto līgumu ar Ventspils sabiedrisko pakalpojumu regulatoru un slēgt līgumu ar Liepājas sabiedrisko pakalpojumu regulatoru.

▶ ***Muņu* Grabu noma**

28. februārī saskaņā ar konkursa nolikumu par *Muņu Grabu* nomu ar tiesībām uzstādīt vēja ģeneratorus un padomes lēmumu par konkursa komisiju atvērts vienīgais iesniegtais piedāvājums no SIA *Profesionālā attīstība*. Komisija to atzinusi par konkursā uzvarējušu. Īss piedāvājuma saturs: ir saņemti visi pieprasītie dokumenti, firmai ir Ekonomikas ministrijas izsniegta atļauja elektroenerģijas ražošanas iekārtu uzstādīšanai Dundagas pagastā ar 12 MW jaudu, finanšu piedāvājums nomai ir Ls 7200 gadā, plānotais investīciju apjoms ir 8,5 — 9,2 milj. latu, ģeneratoru skaits 6 — 8, finansējuma avots ir ES fondi un *Hansabanka*.

Padome apstiprināja konkursa komisijas lēmumu slēgt zemes nomas līgumu ar SIA *Profesionālā attīstība* un apstiprināt sagatavoto nomas līgumu.

▶ **Būves iznomāšana**

Silva Gulbe lūdz pagasta padomi iznomāt ēku kanalizācijas pārsūknēšanas stacijas teritorijā, lai nodarbotos ar floristiku. Ēka celta pārsūknēšanas stacijas apkalpojošā personāla vajadzībām. Pēc modernizācijas pārsūknēšanas stacijai vairs nav apkalpojošā personāla, kas pastāvīgi tur strādātu, un ēku neizmanto, tā bojājas. Jaunajā ūdens projektā šo pārsūknēšanas staciju vēl modernizēs un automatizēs. Arī SIA *Ziemeļkurzemes* darbiniekiem ēka nav nepieciešama.

Nolēma uz 3 gadiem iznomāt ēku, nosakot nomas maksu Ls 0,20 par kvadrātmetru mēnesī, un uzdeva uzturēt kārtībā ēkai piegulošo teritoriju. Izdevumus, kas saistīti ar ēkas uzturēšanu (elektrība, ūdens) sedz nomnieks.

▶ **Lietoto automašīnu laukums**

Atļāva īpašuma *Klajumi* saimniecības ēkā veidot neliela apjoma lietoto automašīnu apsaimniekošanas centru. Noteica, ka ražošanas atkritumi jāuzkrāj īpaši paredzētā ierobežotā platībā ne vairāk par 10 tonnām.

▶ **Grozījumi lauksaimniecības zemes nomā**

Tā kā mainījušies tiesību akti, kas nosaka, kā pašvaldība var iznomāt sev piederošas un piekrītošas zemes, apstiprināja sagatavotos grozījumus 27.03.2006. noteikumos Nr.2 par lauksaimniecībā izmantojamās zemes iznomāšanu.

▶ **SIA *Ziemeļkurzemes* kapitāldaļas pārņemšana**

Pamatojoties uz Kolkas pagasta padomes 26.02.2007. sēdes Nr. 3 9.§ lēmumu *Par SIA Ziemeļkurzemes* kapitāldaļām, pieņēma Kolkas pagastam piederošo SIA *Ziemeļkurzemes* kapitāldaļu bez atlīdzības, noslēdzot par šo darījumu atsevišķu līgumu.

▶ **Detālplānojums *Veldzēm***

Nolēma, ka uzsāk detālā plānojuma izstrādi īpašumam *Veldzes,* un apstiprināja darba uzdevumu.

▶ **Nosaukumu piešķiršana**

No īpašuma *Gobzemes* atdalāmajam 7,2 ha piešķīra nosaukumu *Gobmeži*.

No īpašuma *Valsts mežs Dundaga — centrālais* ar kadastra Nr. 8850-020-0221 atdalāmās ēkas uzturēšanai nepieciešamajam aptuveni 0,07 ha lielajam zemesgabalam piešķīra nosaukumu *Brīvības iela 13*. Apstiprināja zemesgabala ar kadastra Nr. 8850-001-0053 sadali divos īpašumos, vienam no tiem piešķīra nosaukumu *Lībieši*, otram — *Kurgati*.

▶ **Remonta izdevumi**

Nolēma pēc iesniegtajiem pirkuma čekiem izmaksāt īrniecei Ls 100 kompensāciju par ieguldītajiem līdzekļiem dzīvokļa remontā *Baltajā skolā*.

▶ **Cirsmas izsole**

Atcēla 26.02.2007. pagasta padomes sēdes lēmumu par cirsmas izsoli un *Bišķu* cirsmai noteikt sākuma cenu Ls 6000.

▶ **Dabas lieguma apsaimniekošanas plāns**

Dundagas pagasta padome piekrita Baltijas Vides foruma sagatavotajam Raķupes ielejas dabas lieguma apsaimniekošanas plānam.

Protokolu pārlūkoja Aivars Miška

Ugunsgrēka gadījumā

(Turpinājums, sākumu skatīt februāra un marta numuros.)

Ja durvis ir karstas, aizbāziet spraugas, vislabāk ar mitriem dvieļiem, segām. Noderēs arī palagi, drēbes — viss, kas pa rokai. Rāpojiet pie loga! **Mazliet atveriet to.** Atverot pilnībā, radīsiet caurvēju, kas veicinās dūmu pieplūdumu istabā. **Turieties zemu pie loga.** Tas ļaus jums elpot svaigu gaisu no ārpuses un izvairīties no dūmiem, kas lēnām piepildīs istabu.

Tikai galējas nepieciešamības gadījumā atveriet logu pilnīgi vai izsitiet stiklu. Tādā gadījumā dūmi var iekļūt istabā arī no mājas ārpuses. Turklāt stikls būs izsists un jums vairs nebūs iespēju to aiztaisīt.

Ja atrodaties 1. stāvā un varat pa logu izkļūt drošībā, dariet to! Ja atrodaties augstāk par 1. stāvu, labāk atturieties no lēmuma izlēkt. Daudzi cilvēki, kuri būtu varējuši izdzīvot, gaidot palīdzību savā istabā, ir gājuši bojā, lecot no bīstamiem augstumiem.

Ja nevarat izkļūt no istabas, **mēģiniet radīt troksni**, lai pārējie zinātu, kur jūs atrodaties. Vislabāk klauvēt ar kādu priekšmetu, nevis kliegt, jo ir svarīgi taupīt elpu. Arī vicinot pa logu dvieli vai palagu, jūs pievērsīsiet sev uzmanību. Ja iespējams, aizsedziet degunu un muti ar kādu samitrinātu materiālu, tas filtrēs dūmus un atvieglos elpot.

Nemēģiniet meklēt, kurā vietā deg! Vērtīgais laiks, ko tādējādi zaudēsiet, var būt izšķirošais, lai paspētu glābties. Pirms atstājat ēku, nemēģiniet iekštelpās satikt visus tuviniekus, jo dārga ir katra minūte. Nekavējieties kāpņu telpās un gaiteņos! Pametiet māju pēc iespējas ātrāk! Jums jāzina, kuri mājas gaiteņi ved strupceļā, centieties izvairīties no tiem.

Izmantojiet tikai kāpnes! **Nekādā gadījumā neizmantojiet liftu.** Tas var aizvest uz stāvu, kurā izcēlies ugunsgrēks, vai apstāties. Lifta šahta var būt stipri piedūmota. Visapkārt būs panika, tāpēc turieties pie kāpņu margām. Tas palīdzēs jums noturēties, ja kāpņu telpā būs drūzma. Ja nav iespējams dzīvokli atstāt, palieciet tajā un gaidiet instrukcijas no ārpuses. Ugunsdzēsēji jūs nelaimē neatstās.

Kad esat nokļuvis drošībā, ja ir iespējams, piezvaniet ugunsdzēsējiem. **Neuzskatiet par pašsaprotamu,** ka to jau būs izdarījis kāds kaimiņš. Nenolieciet klausuli, kamēr ugunsdzēsēji nav saņēmuši visas viņiem nepieciešamās ziņas. Neejiet atpakaļ mājā, kamēr ugunsdzēsēji nav atļāvuši.

Turpmāk vēl.

Meža ziņas

Lai mazinātu egļu astoņzobu mizgrauža savairošanos, Talsu rajona padome 28. III ir izsludinājusi ārkārtas stāvokli Balgales, Lībagu, Strazdes, Virbu pagastā un Sabiles novada mežos. Tur ierobežota skuju koku ciršana.

Dundagas pagastā ārkārtas situācija nav izsludināta, tātad skuju koku ciršana nav ierobežota. Katram meža īpašniekam pašam jālemj, vai, cērtot skuju koku cirsmu kukaiņu lidošanas laikā, neapdraudēs blakus esošās vērtīgās egļu audzes, jo kaitēkļus pievilina svaigi cirsto skujkoku smarža. Šaubu gadījumā labāk jautāt mežniecībā.

Egļu astoņzobu mizgrauzis ir visbīstamākais stumbra kaitēklis, kas lielā daudzumā var nodarīt milzu postījumus. Kukaiņi sāk lidot, gaisa temperatūrai sasniedzot +20°C. Vispirms tie uzbrūk gāztiem, izšūpotiem vai citādi novājinātiem kokiem, bet labvēlīgos apstākļos, masveidā savairojoties, arī veselām egļu audzēm. Ja maijā uz egļu stumbriem parādās svaigi mizgrauža bojājumi — mazi caurumiņi un brūni mizas milti uz sakņu kakla un stumbra, vēlams ziņot mežniecībai, lai kopīgi izlemtu, kā rīkoties.

No 16. IV ir izsludināta ugunsbīstamā sezona mežos. Aizliegts dedzināt ciršanas atliekas un kurināt ugunskurus mežos. Nekurināsim ugunskurus un nededzināsim gružus arī ārpus mežiem, jo tas maldina ugunsnovērošanas torņu dežurantus! Ja tomēr, sakopjot apkārtni, izlemjat ko dedzināt, par to paziņojiet mežniecībai.

Pavasarī pilnā sparā stāda mežus. Īpašnieki, apsekosim izcirtumus, vai nevajag stādu. Tie lēti nopērkami SIA *Jaunemari* stādaudzētavā. Šogad visus neapzinīgos mežu īpašniekus, kas noteiktajā laikā nebūs atjaunojuši izcirtumus, sauks pie administratīvās atbildības. Par neskaidro jautājiet savam mežsargam vai mežniecībā.

Ēriks Bērzkalns, mežzinis

Lauzīsim galvas dotajā virzienā!

Kur aprakts kultūras suns?

Pēc izrādes *Pērku jūsu vīru* aktieris Jānis Jarāns no skatuves pateica apmēram tā: «Parasti skatītāji izsaka savu vērtējumu par aktieriem. Lai šoreiz notiek otrādi! Tik maz skatītāju mūsu izrādē redzu pirmo reizi.»

Diemžēl arī citi visai populāri mākslinieki, kā dziedātājs Igo, pēc Dundagas koncertiem ir izteikušies līdzīgi, tikai aizkulisēs. No otras puses, daļa dundadznieku bārdā rūc: pie mums jau nekas nenotiek. Mūsu kultūras dzīves rīkotāji tikmēr gudro, ko gan tādu uzaicināt, lai zāle būtu vismaz pusē aizpildīta. Ikvienu pasākumu sagatavojot, cilvēki iegulda laiku, darbu, līdzekļus...

Varbūt jāsamazina viesmākslinieku uzstāšanās, tā ietaupot budžeta līdzekļus?

Par to aicinājām līdzi domāt trīs kultūras norisēs ieinteresētus cilvēkus.

Režisore Vaira Kamara

— Nav tā, ka cilvēki uz sarīkojumiem neietu vispār. Jauno talantu parādē zāle ir pilna, tāpat skatītājus pulcē teātra sports, *Popiela*, arī mūsu izrādes Dundagas svētkos. Jaunieši ierodas pasākumos, kas pašus saista, kur darbojas viņu draugi, arī pieaugušie labprāt skatās, kad uzstājas savējie.

Vāji apmeklē *ārpusnieku* izrādes, koncertus. Manuprāt, ir divas vainas. Vienai daļai pasākumi šķiet padārgi, īpaši, ja grib atnākt ģimene. Otrs — kūtrums. Ir bijis pārrāvums kultūras dzīvē, pirmajā brīdī atsalumu ietekmēja cenu kāpums, un nu vairs nenāk, kaut arī naudas ziņā varētu atļauties.

— Bet pie mums cenas ir daudzkārt lētākas nekā Rīgas teātros, uz kuriem tomēr brauc!

— Jā, tā ir, un viena daļa Rīgas braucēju vietējos pasākumus neapmeklē.

— Varbūt jāmaina mūsu kultūrpolitika pašā saknē? Varbūt palikt pie pašu pasākumiem un viesmāksliniekus uzaicināt tikai reizi gadā?

— Bet varbūt jāaudzina citādi? Tagad valda attieksme: es darīšu, ja atbilstoši maksās. Taču tādā gadījumā arī atpūtai nevajadzētu būt par brīvu. Mūsu pašu cilvēku sagatavotajā koncertā vai izrādē tāpat ir ieguldīts darbs, tā ir vērtība, par kuru kaut nedaudz ir jāmaksā.

Jāpiekrīt, ka uz labiem pasākumiem cilvēki neiet, bet vienlaikus runā, ka pie mums nekas nenotiek. Protams, iet uz *vārdu*, kā bija gadījumā ar vokālo grupu *Cosmos*. Pēc tam vīlās, lai gan bija vairākkārt brīdināti, ka puiši neuzstāsies ar populāro programmu.

Kas saista? Brīvdabas sarīkojumi, ja ir kioski, kur var iestiprināties. Bez alkohola publikas ir maz.

— Ivars Abajs, rūpīgi gatavojot pasākumus Kubalu muzejā, apzvana savu mērķauditoriju, atved un aizved no pasākuma. Kā to panākt lielākā mērogā?

— Nav tā, ka nepiedāvātu autobusus kaļķenekiem, vīdalniekiem. Nebrauc! Būtu labi, ja šajos centros darbotos kāds cilvēks, savējais, kas uzrunātu pašu ļaudis.

— Reizēm šķiet, ka sabiedrība sadalījusies. Katrs rīkotājs grib, lai kupli apmeklē viņa pasākumu, un pamatoti pārdzīvo, ja tā nav. Piemēram, skola vēlas, lai ietu uz forumu. Bet citos pasākumos arī no skolas redz pamaz seju.

— Skolā esam par to runājuši, diemžēl tā ir. Nezinu, kāpēc.

— Pašiem jums ir gana veiksmju. Gluži labi izdevās Piektā gada pasākums, daudz skolēnu tikās ar Knutu Skujenieku.

— Jaunieši pārradās sajūsmā, puiši pēc tam uzmanīja, kad iznāks dzejnieka grāmata.

— Varbūt vairāk arī jāstrādā ar bērniem un jauniešiem? Viņos jāmodina slāpes pēc kultūras!

— Piekrītu. Ja viņus iekustinās, tad viņi ies arī turpmāk. Jaunieši, kas nupat apmeklēja Šekspīra sonetu uzvedumu, atzina, ka sākumā bijis pagrūti ieklausīties, bet vēlāk kļuvis interesanti.

— Domāju, ka tā ir apstākļu summa. Kāpēc pašdarbība sita tik augstu vilni vēl pēc kara? Līdz sešdesmitajiem gadiem daudzviet nebija elektrības, par televizoriem un datoriem nerunājot. Tad bija prieks pašiem darīt un pašiem skatīties. Tagad mājās ir divas *kastītes*.

• *Tā pils skatuve bija iekārtota pērnajā* Cālī un Gailī.
Foto no Kultūras centra albuma

— Tā ir. Turklāt cilvēki saskatījušies krāšņos telešovus, ar ko pēc tam lai pārsteidzam uz mūsu mazās skatuvītes? Ar dažām dekorācijām un brīnumsvecītēm? Bāli.

— Gaumes jautājums. Man kā naivam cilvēkam ieši tās, kā tu saki, dažas dekorācijas un brīnumsvecītes veiksmīgā izkārtojumā vairāk iet pie sirds. Pārspīlēto krāšņumu esmu atēdies. Vai mēs varam Eirovīziju pārtrumpot? Nevaram, bet nevajag arī! Pagājušā Adventa laikā, kad pilī koncertēja Rūdolfs Plēpis, daži stilizētie logu rāmji pils skatuvē radīja brīnišķīgu noskaņu.

— Skolā pērn izdevās 18. novembra pasākums. Paši jaunieši lasīja Annas Sakses pasaku «Saulgrieze», un tāds klusums zālē sen nebija piedzīvots. Paši brīnījāmies, kā bija izdevies uzrunāt skolēnu auditoriju.

* * *

Attīstības nodaļas vadītāja Gunta Abaja

— Gribu pateikt tikai vienu un aizstāvēt gan skolotājus, gan pašvaldības darbiniekus par viņu šķietamo pasivitāti. Publiskajā telpā strādājošie cilvēki nogurst garīgi, un viņiem brīvajās dienās un brīžos vairāk vajag pilnīgi ko citu — fiziskas nodarbes, lai atjaunotu spēkus un atgūtu līdzsvaru. Tāpēc tas, kam ir dārzs, labprātāk rušinās tur, un es to pilnībā izprotu.

— Varbūt tad jāmaina mūsu kultūrpolitika, ievērojot pieeju «labāk mazāk, toties labāk»?

— Domāju, ka drīzāk tā. Arī tad, ja pasākumu rīkošanā un norisē vairāk iesaistītos vietējie iedzīvotāji, skatītāju atsaucība būtu lielāka.

Kultūras centra vadītāja Smaida Šnikvalde

— Cilvēkus jau var saprast. Kad pati dzīvoju mājās, arī uz sarīkojumiem gāju maz. Kaut kā grūti saņemties un izrauties. Savukārt rosīgajiem ir plaša izvēle, un viņi vienmēr atradīs, ko darīt.

— Kā tu jūties, būdama Kultūras centra vadītāja un redzēdama, ka dundadznieki nenāk?

— Sākumā ļoti sāpēja sirds. Tagad esmu sapratusi, ka citur ir līdzīgi, piemēram, Valdemārpilī. Tas, protams, nav mierinājums.

— Ir sarīkojumi, kas neprasa lielus izdevumus. Bet tad, kad atbrauc viesmākslinieki, viņiem zināma, lielāka vai mazāka, nauda jāsamaksā. Ja neatnāk pietiekams skaits skatītāju, ir jāpiemaksā no pagasta kabatas. Varbūt vispār nevienu neaicināt, ja tas lielākajai Dundagas sabiedrības daļai nav vajadzīgs?

— Šāda doma ne vienam vien kultūras darbiniekam palaikam iešaujas prātā, bet tad mēs nodarīsim pāri tai cilvēku daļai, kas nāk uz koncertiem, izrādēm un citiem sarīkojumiem. Pagasta padome kultūras dzīvei ir atvēlējusi naudu, lai katrs iedzīvotājs tepat varētu apmeklēt dažādus sarīkojumus.

Laikā, kad ziņu pārpilnība birst no visām pusēm, kad piedāvājums pārsniedz pieprasījumu, ir grūti saprast, ko īsti dundadznieki vēlas. Esmu vairākkārt *Dundadzniekā* aicinājusi iedzīvotājus izteikt priekšlikumus, lai uzzinātu, ko cilvēki grib dzirdēt un redzēt, taču ierosinājumus neesmu saņēmusi. Zinot pieprasījumu, mums būtu vieglāk strādāt un arī nauda aizietu tiem pasākumiem, kas tiešām dundadzniekus interesē.

Diemžēl kultūra nav tā joma, kas vienmēr sevi atpelna. Tas nu tā ir visur.

UN KĀ DOMĀJAT JŪS?

Alnis Auziņš un Diāna Siliņa

Skaidro politiķe

Pēdējā laikā samilzuši jautājumi, kas skar visu sabiedrību: Valsts prezidentes apturētie likumprojekti, kas skar valsts drošību, robežlīgums ar Krieviju un teritoriālā reforma. Savu viedokli paust aicinājām pašu cilvēku — Saeimas deputāti Annu Seili.

Par drošības iestāžu likumiem

Latvijas Valsts prezidente Vaira Vīķe Freiberga 9. februārī nosūtīja LR Saeimai otrreizējai caurlūkošanai divus likumprojektus («Grozījumi Nacionālās drošības likumā» un «Grozījumi Valsts drošības iestāžu likumā»), kas nosaka valsts drošības iestāžu darbību Latvijā. Saeima 1. februārī bez jebkādiem labojumiem bija atbalstījusi Ministru kabineta Satversmes 81. panta kārtībā pieņemtos noteikumus, kuri bija jau ieguvuši likuma spēku. Saeimas vairākums prezidentes norādījumus nebija ņēmis vērā, un prezidente izmantoja savas Satversmē paredzētās tiesības apturēt likumu izsludināšanu uz diviem mēnešiem, nododot strīdīgos likuma projektus tautas nobalsošanai. Tad valdība un Saeima vienojās par jaunu likumu izstrādi, kuri atjaunoja veco kārtību drošības iestāžu darbībā, kāda tā bija pirms valdības Satversmes 81. panta kārtībā pieņemtās likuma redakcijas.

Kādi bija galvenie Valsts prezidentes iebildumi?

Strīdīgie likuma grozījumi deva iespēju ne tikai Saeimā ievēlētajiem deputātiem, bet arī citām «pilnvarotajām personām» iepazīties ar ierobežotas pieejamības informāciju, pārbaudīt operatīvās darbības veicējus un drošības iestāžu amatpersonu darbību. Šāds pilnvarojums varēja radīt arī nepamatotu informācijas noplūdi. Pieņemtie likumi samazināja Nacionālās drošības padomes lomu, kuru vada Valsts prezidents, koncentrējot valsts drošības dienestu darbības kontroli izpildvaras, t.i., valdības rokās.

Ja referendumā iedzīvotāju vairākums nobalso par valdības iecerēto grozījumu atcelšanu, tad **nekad** nākotnē bez jaunas tautas nobalsošanas neviena valdība nevarēs iesniegt šādus visai riskantus likuma grozījumus.

Katram pašam jālemj, kā balsot par tautas nobalsošanai nodotajiem likumiem.

Par 27. martā parakstīto Latvijas un Krievijas robežlīgumu

Pēc tam, kad Maskavā Latvijas un Krievijas valdību vadītāji parakstīja robežlīgumu, 21 Saeimas deputāts parakstīja un iesniedza pieteikumu LR Satversmes tiesai, uzskatot, ka ne Saeimas pilnvarojums, ne robežlīguma teksts neatbilst LR Satversmes 3. pantam un LR Augstākās padomes 1990. gada 4. maija deklarācijas 9. punktam. Tā kā 4. maija deklarācija ir konstitucionālo tiesību norma un tās 9. pantā ir atsauce uz 1920. gada 11. augustā noslēgto Latvijas — Krievijas miera līgumu, bet šī gada martā parakstītajā starptautiskajā līgumā šādas atsauces nav un nav pievienota arī skaidrojoša atsauce par Abrenes apriņķa nonākšanu Krievijas teritorijā okupācijas rezultātā, pieteikuma parakstītāji, to skaitā arī es, uzskata, ka LR un Krievijas Federācijas robežlīgums neatbilst Latvijas Republikas Satversmei.

To, vai Latvijā spēkā esošie likumi un citi normatīvie akti atbilst Satversmei, ir nepieciešams rūpīgi novērtēt juristiem, un to veiks Satversmes tiesa, kura jau daudzos gadījumos ir pierādījusi kompetenci un atcēlusi likumus, kas ir pretrunā ar Satversmi vai citu likumu normām.

Tāpēc man nav pieņemama steiga, kādā Maskavā parakstīto robežlīgumu virza ratificēšanai Saeimā 1. lasījumā jau 26. aprīlī, nesagaidot Satversmes tiesas lēmumu par pieteikuma pieņemšanu izvērtēšanai.

Bažas rada arī fakti, ka sabiedrībai neziņo par plānotajiem līgumiem un to saturu, kas var uzlikt pārāk smagus un pat neizpildāmus pienākumus sakarā ar iespējamām Krievijas prasībām valsts valodas un nepilsoņu sociālo garantiju jomā. Vienīgais pozitīvais fakts ir atzinums, ka Putinam garšo Latvijas reņģes, bet tās viņam taču traucē iegādāties tikai Krievijas valdības represijas pret Latvijas produkcijas ražotājiem.

Ja Satversmes tiesa atzīs Latvijas un Krievijas robežlīgumu par neatbilstošu LR Satversmei, tas tiks atzīts par spēkā neesošu no tā parakstīšanas dienas.

Par administratīvi teritoriālo reformu

8. Saeimas laikā Ministru kabinetā pēc ilgām diskusijām, valdībai, Saeimas komisijām un frakcijām, kā arī Pašvaldību savienībai savstarpēji vienojoties, tika izstrādāts un ņemts par pamatu 167 novadu modelis, kura detaļas vēl varētu apspriest un novadu robežas precizēt.

9. Saeimā paustā «modernā» ideja, proti, viens rajons ir viens novads, jau radījusi satraukumu daudzās pašvaldībās, ne tikai Talsu rajonā. Manuprāt, nav tālredzīgi mazās pašvaldības kārdināt ar solījumiem piešķirt papildu līdzekļus «paklausīgajiem zēniem», jo līdz korupcijai šādā gadījumā ir tikai viens solis. Un ko gan ilgā laika posmā palīdz vienreizējs naudas pabalsts? Superlielo novadu veidotājiem un piekritējiem gribu pievērst uzmanību dažiem būtiskiem jautājumiem.

Vai novada dome, kas atradīsies Talsu centrā, spēs labāk nekā projektētais Dundagas novads aizstāvēt lauku ceļu izbūvi un uzturēšanu? Vai sociālos pabalstus maznodrošinātajiem talsenieki spēs piešķirt pamatotāk nekā dundadznieki, kas pazīst katru ģimeni? Vai kultūras, sporta un svētku tradīcijas Dundagas novadā labāk pārzinās un atbalstīs Talsu vīri un sievas?

Vai sniegs vajadzīgo atbalstu Dundagas kultūras un sadzīves ēkām, sociālās aprūpes centram?

Vai duņdžiņiem būs jāskraida uz Talsiem, lai aizstāvētu savas tiesības nodarboties ar uzņēmējdarbību savā teritorijā, vai nesāksies jauni «piena kari», un kā tie var beigties?

Anna Seile, 9. Saeimas deputāte

Ciemos

DUNDAGA

Pēc piecarpus gadu darba esam aplūkojuši 37 Dundagas pagasta ciemus un nonākuši pie pēdējā (pēc pašreizējā administratīvi teritoriālā iedalījuma) — Dundagas. Kā aplūkot centru, kas glabā tik daudz vēstures liecību, ka gandrīz vai katrs kvadrātmetrs būtu pieminēšanas vērts? Acīmredzot nevajag celt to, ko nevar panest. Mēs varam vienīgi īstenot līdzīgu pieeju, kā rakstot par ciemiem, un lūkot savākt atmiņu liecības par lielākajām ražotnēm (pārsvarā, protams, padomju laika). Tas ir tikpat svarīgi Dundagas vēsturei un, cerams, būs saistoši lasītājiem kā nupat pabeidzamais ciemu apskats.

Bet, lai mestu laipu uz jauno *seriālu*, vispirms tomēr gribam dot godu Dundagai, pieskaroties pagasta centram Latvijas agrārās reformas beigās, kad arī būtībā izveidojās pirmskara ciems uz bijušās Dundagas muižas pamata.

Savukārt nākamajā reizē dosim laika secībā sakārtotu Dundagas notikumu pārskatu, sākot no rakstos pirmo reizi pieminētā Dundagas vārda, kā arī Dundagas karti, kas atspoguļo 20. gs. 20. — 30. gadu centru.

No «Latvijas ģeogrāfijas»

(Ar šādu nosaukumu trimdā ap 1960. g. apgāds *Zemgale* izdevis J. Rutka grāmatu, kuras kopija glabājas Slīteres nacionālajā parkā. Ar parka administrācijas laipnu atļauju publicējam izvilkumus. *Red.*)

«.. dzimtniecības atcelšanas laikā (1817. — 1819. g.) .. privāto zemi pārvaldīja 1250 muižnieku dzimtas, un latviešu tauta kļuva par bezzemniekiem. .. Starp lielākajām muižām bija .. Dundaga — 66236 ha. (487. lpp.) Zemes reforma, ko realizēja laikā no 1920. gada līdz 1937. gadam un kas pašos pamatos pārveidoja līdz tam pastāvošo agrāro iekārtu, ir pazīstama ar Latvijas agrārās reformas nosaukumu. (488. lpp.) .. par zemes ieguvējiem kļuva tās ilggadīgie lietotāji (39720), Latvijas Brīvības cīnītāji (33654) un citi bezzemnieki (71307) — kopā 144681 valsts zemes fonda ieguvējs. .. Valsts zemes fonds sastādās no .. valsts zemes, muižām un mežiem. (489. lpp.)

.. No daudzajiem ciemiem Ventspils apriņķī ciema tiesības bija tikai Dundagai (361 iedz.), Ēdolei (264) un Mazirbei (249), kas bija saistīti ar šaursliežu dzc. .. Dundaga .. ir lauksamniecības novada centrs (Ziemeļkursas). Kā Dundaga, tā Mazirbe ietilpa Dundagas pag. robežās, pie kam Dundaga, kas izaugusi uz bij. Dundagas muižas centra zemes, bija arī nozīmīgākais satiksmes centrs visā Ziemeļkursā, kur bez 3 šaursliežu dzc. līnijām, kas ienāca no Ventspils, Mazirbes un Valdgales, satecēja arī 7 lielceļi, un ciemā bez vairākiem veikaliem darbojās arī pienotava, cietes fabrika, spirta dedzinātava, dzirnavas u. c. uzņēmumi.» (345. lpp.)

Viļņa Mitlera atmiņas

Tagad gidi sāk stāstījumu par Dundagu, gari un plaši aptverot pili un vāciešus, it kā iedzimtie te nav bijuši, it kā ne mūsu senči, bet vācu kungi pili paši cēluši! Bet ir taču no vēstures zināms, kā dāņi un lībieši, no vienas puses, kāvušies pret zviedriem un kuršiem, kā dāņu kristietības misionāri te nākuši jau pirms vāciešiem un būvējuši baznīcas.

Ciest nevaru šādu pieeju! Un padomāsim, kāpēc pili cēla Dundagā? Kāpēc ne Talsos? Ja cēla Rīgā, Ventspilī, Jelgavā, kas toreiz bija centri, tad acīmredzot Dundaga arī bija centrs. Nebija jēgas celt pilnīgi tukšā, neapdzīvotā vietā, bez ceļu krustojumiem.

Jau līdz pils celtniecībai Dundagas novads bijis bagāts (medus, vasks, ādas) un cilvēku apdzīvots. Un kāpēc mūra pili cēla tieši šajā vietā? Tāpēc, ka mūsu senču pilskalns bija uz saliņas, jo tajos laikos vācieši savas pilis parasti cēla tieši mūsu senču piļu tuvumā, lai varētu pārraudzīt un apspiest.

Līdz 1937. gadam bija spēkā līgums ar Dundagas muižas pārvaldnieku Miķelsonu, un Latvijas valsts šo Ostenzakena slēgto muižas izrentēšanas līgumu nelauza. Pēc 1937. gada Jurģiem bijušo Dundagas muižas zemi sadalīja 5 — 7 hektāru lielos tā saucamajos amatnieku zemes gabalos. Tos vismaz daļēji piešķīra tiem, kam zeme pēc agrārās reformas pienācās un kas līdz tam dažādu iemeslu dēļ to nebija dabūjuši. Tā, piemēram, *Pūliņus* (zemes gabals aiz zīļdārza) piešķīra kalējam no Valkas, strēlniekam invalīdam ar vienu kāju. Mani senči tos vēlāk nopirka par 800 latiem. *Vidzemniekos* dzīvoja ceturtajā Vidzemes pulkā kritušā strēlnieka atraitne ar dēlu, *Dangas* piešķīra Mundrovksim kā bijušajam strēlniekam.

Dundagā dzīvoja un strādāja fotogrāfs Bergholcs, frizieris Rasa (nošāvās kapitulācijas dienā), miesnieks Kušķis (sākumā veikaliņš atradās pie pils, vēlāk vecajā tirgus laukumā), sīkbodnieki Galdiņš ar grāmatām, Karlsons, «Jūliņa» (?), varbūt vēl kāds, — viņiem Ulmaņlaiku beigās aiz Kušķa bodes bija kiosku rinda zem viena jumta, kādi četri kioski blakus Gulbju dīķim pils pusē. Kara sākumā tie nodega, un bodnieki izmitinājās kur kurais — Karlsons baznīcas mājā, Galdiņš *Ķīkaru* mājā. Laikam Bergholca mājas stūrī bija gatavu apģērbu veikals.

Lielākie veikali bija divas žīdu bodes un Patērētāju biedrības kooperatīvs (veikals). Brāļiem Izraelsoniem (?) piederēja bode pie autoostas, Lemhenam (iedzimtie sauca par Kadiķi) — *Vecskrīveros*. Kooperatīva pirmsākums, cik es spriežu pēc Sofijas Dravnieces teiktā, bijis pagastmājā, kur tagad ir telefonisti. Manam vectēvam bijis 18. numurs biedru grāmatā. Kad barons aizdzina pagastmāju uz Jaundundagu, tad palika veikals, ko tautā sauca par biedrības veikalu. Vienā galā bija veikalvedis Mundrovskis ar palīgu un pārdevēju Pruli, viņi andelējās ar visādām zirglietām, ratu smēri, izkaptīm, ķēdēm, naglām, zoļu un pastaladām. Otrā galā veikalvedis Folkmanis pārdeva manufaktūras izstrādājumus — zeķes, visādu trikotāžu u.tml. Mundrovskis, iepirkdams preces no bāzes, varēja atļauties pārdot ne visai dārgi un tā konkurēt ar žīdu bodēm, tikai viena liga — žīdi deva uz parāda.

• *Aizsargu gājiens ap 1935. gadu. Redzams bruģis un kreisajā pusē koka ietve.*

• *Fotogrāfa Bergholca veikals.*

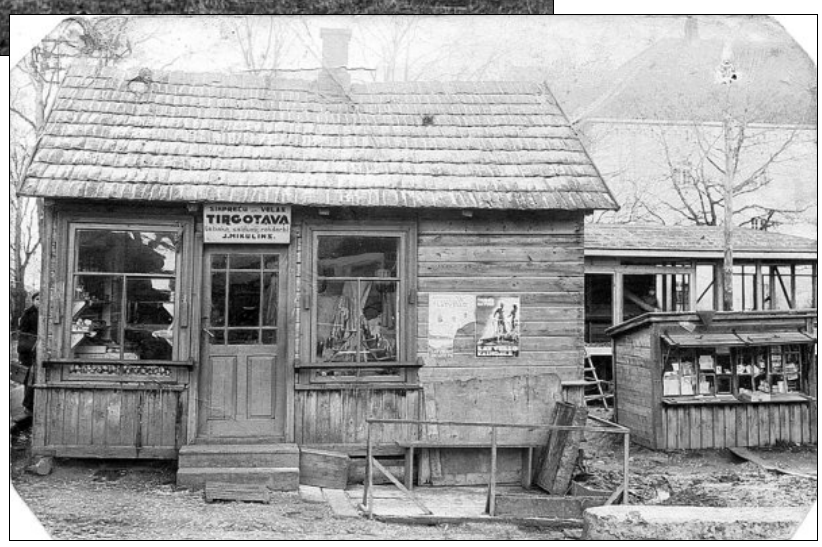

• *Kioski vecajā tirgus laukumā. Aizmugurē Dundagas pils.*

Pie baznīcas bija kurpnieki brāļi Tenderi, kurpnieks bija arī Breitenbergs un Mierkalns (?). Nabaglejā Makevicam bija smēde, es domāju, ka vecum veca muižas smēde. Centrā bija pulksteņmeistars Kenklis, otrs pulksteņmeistars Štobe dzīvoja pretī mācītājmuižai, turpat arī podnieks Bogdans. Feldners bija mūrnieks, Grīvans un Tonis — pastnieki, Moika (?) — sedlenieks, Kaminskis — telefonists, Kiršteins — skroderis, Kristlībs — dzirnavnieks, Grīnbergs — feldšeris, Eglītis — vetārsts, Juškevics (?) — vetfeldšeris, Jāvalds — sviesta meistars pienotavā, Kolumzins — meistars stērķeļu fabrikā, Mitlers — mežstrādnieks, Kalkmans — vecs jūrnieks, sieva skolotāja. Liepiņa pārstrādāja vasku šūnās. Ozollapam uz Pāces ceļa baltā divstāvu mājā apakšā bija vilnas pārstrāde. Pie stacijas dzelzceļnieku mājā dzīvoja dzelzceļnieks Līkops.

Kokamatnieki bija Mežzīle un Ērlihs, būvinženieris — Krūkens, ēku būvētājs — Mežgrāvis. Tajā laikā Dundagas pagastā bija daudz Mežgrāvja būvju. Cēla tā: tas, kas kaut ko saprata no būvēm, bija uzņēmējs, viņš salīga kādu *blici*, kas cēla. Šie visi tāpat kā Finclers, Kronbergs, Libreihs, Miķelšteins, Ozolpupa, Ozols, Rozītis, Urbans, Šmitmans un Vizbulis bija Dundagas centra amatnieku zemju saimnieki. Katram bija no vienas līdz trim govīm, dažiem arī zirgs, cūkas, aitas un mājputni.

Centrā bija pienotava, spirta brūzis, pasts, telefona centrāle, aptieka, ugunsdzēsēji. Īstais centrs bija pils ar pagasta valdi, krājaizdevu sabiedrību, policiju (tagad tur ir Attīstības nodaļa) un cietumu. Tas atradās pretī tagadējai katlu mājai, pagrabā. Varbūt kādu ielika, kas dūšu pār mēru bija uztaisījis. Zagļu gan nebija, kas nebija, tas nebija. Pilī pieņēma ārsts (Latvijas laika beigās — Stepe) un zobārsts. Man izrāva veselu kaudzi piena zobu uzreiz, un kopš tā laika man pie zobārstiem vairs netīk iet.

Līkā muiža, manuprāt, palika nomnieka Miķelsona pārziņā līdz 1937. gadam, kad ēka kļuva par aizsargu namu. Ieejot pa durvīm, bija zāle, kur notika visādi sarīkojumi, izrīcības, danči. Tagad tur pavisam citādi pārbūvēts.

Pašreizējā tautas nama vienstāvu daļa (uz parka pusi) ir muižas ēka. Cik es zinu, tajā dzīvojis barons pēc 1905. gada pils dedzināšanas, bet kultūras biedrība *Vārpa* laikam 1914. gadā piecēla daļu klāt. Tāpēc iedzimtie ēku sauc par *Vārpu*, nevis par tautas namu. Krievu laikos tur ar visādiem remontiem iegrūsts iekšā kā caurā mucā! Par to naudu jaunu stikla pili varēja uzbūvēt.

Baznīca pirmsākumos bijusi pilī. Baznīca ir staignā vietā, uz melnkalkšņu pāļiem celta. Tur gāja vācieši un lauķi, katoļticība arī maisījās. Mācītājs Edgars Ville dzīvoja mācītājmuižā.

Tagadējās ambulances telpās (Veselības un sociālās palīdzības centrā. — A.A.), vecajā krogā, galā pret baznīcu bija «Drogu preču veikals». Otrajā stāvā atradās restorāns.

Dundagas ielas bija bruģētas, gar malām — dēļu ietnes. 18. novembrī gar ielu malām izvietoja gaismekļus (ploškas), 15. maijā un 18. novembrī no pienotavas trešā stāva logiem uz zemi nolaida vienu vai divus milzum garus karogus. Šajās dienās pils parkā un tā malā notika veco strēlnieku (pavisam 83 ?), aizsargu un ugunsdzēsēju gājieni jeb parādes. Parkā, arī Puiškalnā un Gaviļkalnā (Vīdalē) notika zaļumballes, kurās pūta slavenais Blumberga taurinieku orķestris. Parkā rīkoja arī bērnu svētkus ar visādām izrīcībām, sporta svētkus un treniņus. Dīķis katru gadu aizsala, un tiem, kam bija slidas, tur slidoja (Vilcmeirs, aptieķnieka dēls Imants Sinka).

Lidmašīnu (divplāksni) pirmo reizi redzēju 30. gadu beigās, kad tā uz Dziesmu svētkiem izmētāja lapiņas. Kino pirmo reizi redzēju skolā īsi pirms kara, un bija tāda bilde: tanks nāca taisni virsū, un bērni kliegdami, brēkdami muka prom. Bērni mācījās *Vecajā skolā* uz Ģipkas ceļa, turpat dzīvoja daļa skolotāju (Šultners, Dreimanis), citi — kur kurais.

Mežu un dārzu dienās apstādīja ceļus ar kokiem (vēl redzami daži bērzi uz Šlīteres ceļa), ierīkoja dārzus. Strēlnieka atraitnei Dūmiņai vecie strēlnieki (arī mans tēvs) un skolēni (arī es) iestādīja ābeļu dārzu. Kur ņēma stādus, to nezinu.

Puiši — kā saimniekdēli, tā laukstrādnieki — brauca ar divriteņiem *Latvello*, *Erenpreiss*, *Līva*, *Omega* un *Aleksands Leitners*. Vieglā mašīna bija brīnums. Ar motociklu brauca kādreizējais pagasta vecākais Burnevics. Dažas smagās mašīnas piederēja kokrūpniekiem Zeilem un Volganskim.

Lai iegādātos ugunsdzēsēju mašīnu, rīkoja visādus bazārus, loterijas, izrādes un balles. Tieši pirms kara nopirka tolaik modernāko ugunsdzēsēju mašīnu, ar kuru 1941. gadā krievu varas priekšnieki — Ķiršteins un vēl kādi — aizmuka uz Krieviju, un mašīna — tu-tū!

Foto no Kubalu skolas-muzeja albuma

Svešās zemēs esot jauki!

Taizemes iespaidi

Veselības un sociālās palīdzības centra vadītājs Valdis Rande dalās iespaidos par Taizemē pieredzēto.

No 19. II līdz 3. III kopā ar dzīvesbiedri apceļoju Taizemi. Milzu atšķirība starp bagātību un nabadzību — tas man visvairāk palika sirdī un prātā. Pārsteidzoši, bet gandrīz vai līdzās būceņiem paceļas debesskrāpji. Bangkoku (6 miljoni iedzīvotāju) sauc arī par Āzijas Venēciju, jo galvaspilsētu šķērso upe un daudz kanālu. Upē dzīvo dažādas zivis, īpaši ievērojām lielos samus, bet kanālu krastos uz stabiem uzslietās būdiņās mīt trūcīgie iedzīvotāji, kas pa kanālu brauc mazās laiviņās. Mazākā alga pilsētniekiem ir četri dolāri dienā, lauciniekiem — divi dolāri.

Mana sieva pārdzīvoja redzēto, nabadzību un netīrību, bet mani pēc Indijas tas vairs tā nesatrieca. Taizemiešus glābj karstais klimats, jo apģērbs un apavi tur nav būtiski. Mēs bijām ziemā, un šajā gadalaikā Taizemē ir ap plus četrdesmit grādiem... Medicīna ir visai labā līmenī. Ja tūrists neēd uz ielas pagatavotu gaļu un zivis un nedzer krāna ūdeni, tad nekas slikts nevar notikt.

Bangkokā bijām divas dienas. Pirmajā vakarā ieturējām vakariņas uz kuģa, braucot pa kanālu. Zviedru galds ar dažnedažādiem zivju ēdieniem vien bija ko vērts. Skanēja visdažādāko tautu skaista mūzika (gan ne latviešu), dejojām. Turklāt četras stundas vērojām brīnišķīgus pilsētas skatus. Palmas un citus kokus vēl rotāja spuldzītes un citi dekorējumi, kas palikuši pēc nesen aizvadītā viņu Jaunā gada.

Otrajā vakarā vērojām greznu transvestītu šovu, kurā piedalās vīrieši un sievietes, kas ir pāroperēti vīrieši. Pēc kustībām nevar pateikt, ka sievietes patiesībā ir vīrieši. Gids skaidroja, ka Taizemē tas ir ļoti modē. Šie cilvēki acīmredzot nāk no trūcīgiem slāņiem un tā spēj dzīvē izsisties uz augšu. Nevienam no mūsu grupas gan negribējās ar viņiem kopā fotografēties.

Tad braucām uz Pataiju. Tas ir lielākais un slavenākais Taizemes kūrorts, kas sākotnēji bijis neliels zvejnieku ciematiņš, kā mūsu Ģipka vai Melnsils. Amerikas un Vjetnamas kara laikā amerikāņu karavīriem vajadzēja vietu, kur atpūsties. Trūcīgajā Pataijā ļoti ātri uzcēla debesskrāpjus, viesu mājas, izklaides iestādes, un ciematiņš pārvērtās par lielpilsētu ar neiedomājamu seksa biznesu. Tas plaukst un zeļ joprojām. Bija nepatīkami vērot, kā pavisam jaunas meitenes gatavas par labu samaksu sniegt seksa pakalpojumus pavisam sagrabējušiem vīriešiem, kas ieradušies, šķiet, no visas pasaules. Vakaros baltajam vīrietim vienam pašam iet pa ielu tur ir riskanti, ja negrib iekulties nepatikšanās.

Pati pilsēta ir skaista, lielisks ir orhideju dārzs. Toties pludmale tālu atpaliek no mūsējām. Par vidi vietējie nedomā, smaka un netīrība ir tāda, ka mēs ar kuģīti braucām uz tuvējām saliņām, lai varētu izpeldēties.

Plus četrdesmit grādus un mitrumu man bija pagrūti izturēt. Tāpēc no pusdivpadsmitiem līdz trim, kad valda vislielākais karstums, es ārā negāju un tā pasargājos no apdegšanas. Lielākā daļa no mums, pavisam trīsdesmit diviem, apsvilināja.

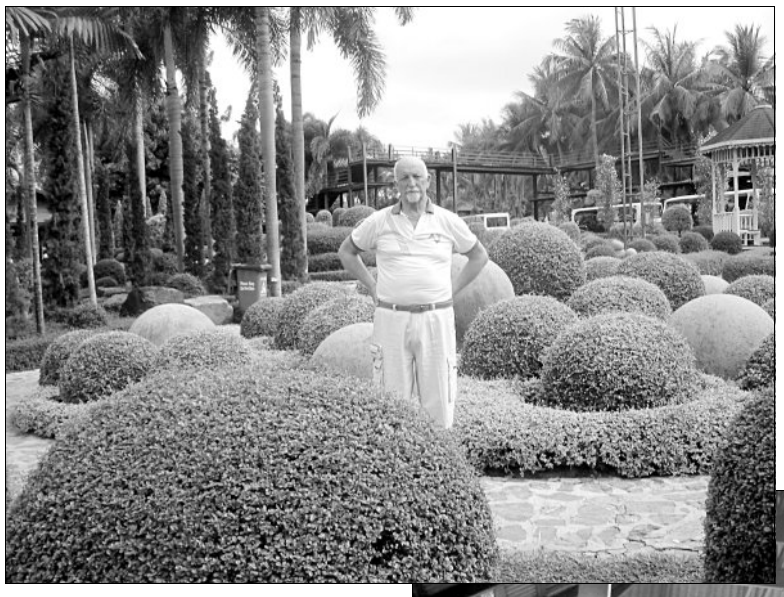

• *Lieliskajā orhideju dārzā.*
• *Ar ziloni — lēnāk un līganāk nekā ar zirgu!* *Foto no V. Randes albuma*

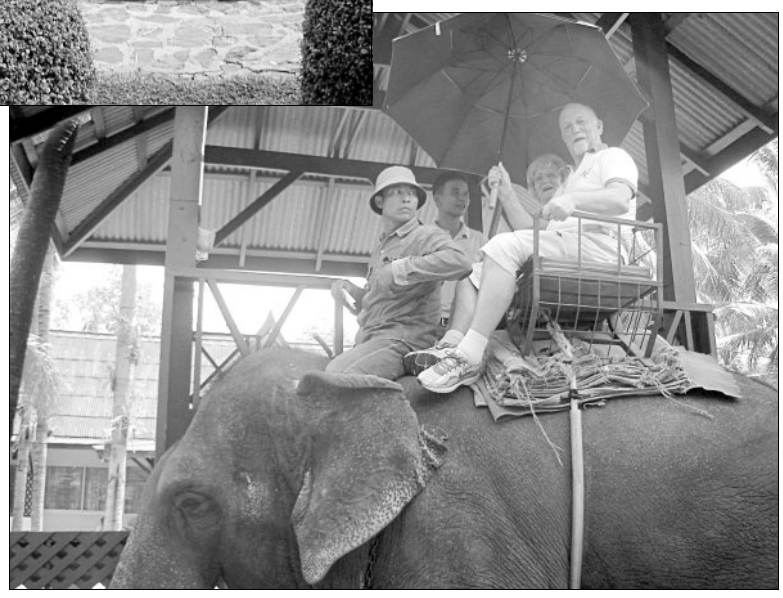

Dienas karsto laiku atvēlēju masāžām. Taizemē tās ir slavenas, un es par to pārliecinājos uz savas ādas, sešas reizes aizejot uz pēdu masāžu. Romantiska, austrumnieciska noskaņa, ko veidoja sveču gaisma, violeti aizkari, vietējā mūzika, karsta tēja... Piedevām masieri lieliski pieprot savu arodu. Jau pēc otrās reizes likās, ka manas vecās kājas ir apmainītas pret jaunām, un tā jūtos joprojām. Sievai bija līdzīgi. Kaut ko tādu nebiju izbaudījis! Citi devās masēt muguru, citi seju. Masāžas dēļ vien ir vērts braukt uz Taizemi!

Pavadījām divas neaizmirstamas dienas džungļos. Devāmies no Bangkokas uz rietumiem un nonācām upes krastā. Uzkāpām uz liela plosta un lēni braucām pa upi, pavadot tur arī nakti. Uz plosta bija bungalo mājiņas ar tīrām gultām un tualeti kā Eiropā. Izjutām neskartās dabas varenību. Redzējām ziloņus, ūdenskritumu. Pa ceļam mērkaķi diedelēja barību.

Bijām arī uz krokodilu un ziloņu šovu un jājām ar ziloņiem. Nav tā, kā filmās rāda, ka pa snuķi kāpj augšā. Pavadonis piejāj pie īpašas piestātnes, un no tās var ērti iekāpt sedlos. Blakus pavadonim ir divas vietas tūristiem. Ar zirgu jājot, ir straujāks ritms, ar ziloni ir lēnāk un līganāk.

Krokodilu šovs gan man nepatika. Kāds no skatītājiem iemet reptilim mutē naudu, un drešētājs to izņem laukā, turklāt iebāžot nezvēra rīklē galvu. Dīdītājs ar koka nūju parīvē dzīvnieka kaklu, tas plati atver muti, un tajā brīdī zvēram žokļos kaut kas ieklemmējas, tas kādu laiku nevar aizvērt muti. To izmanto drešētājs, lai rāpuļa rīklē iebāztu savu galvu. Tad atskan savdabīgs knikšķis, kas drešētājam noteikti jādzird, jo pēc dažām sekundēm krokodils muti aizvērs. Runā jau, ka reizēm galvu arī nokožot.

Mani aizrāva kaulēšanās iepērkoties. Valsts veikalos tas nenotiek — tur maksā noteikto cenu. Toties tirgū un uz ielas jādiņģējas. Ja to nedara, tad tevi apkrāps un arī neturēs nekādā vērtē. Bet nokaulēt var pusi cenas. Tas notiek angliski un ar kalkulatora palīdzību. Man sakārojās nopirkt skaistu, krāsainu sieviešu lakatu. Sākuma cena mūsu naudā bija divi lati. Mēs nokaulējam par 80 santīmiem. Kā? Vispirms pie kāda tirgotāja cena jāsit zemē tik ilgi, kamēr pārdevējs sadusmojas un pagriež muguru. Tad jāaiziet pie cita un atkal jādiņģējas, bet vairs neaizejot līdz galējai robežai. Vēl atnāk kādi no mūsu grupas, mēs pa visiem gribam pirkt vairākus lakatus. Un tā nokaulējām vairāk par pusi no sākotnējās cenas. Mana sieva to neprot, bet es aizrāvos kā ar azartisku sporta veidu.

Noteikti jāpiemin augļi. Lielākoties ēdām mums zināmos, bet tie visi bija krietni sulīgāki un saldāki. Brīnišķīgi arbūzi, ļoti mazi un ļoti saldi banāni, bet galvenais — ananāsi. Kā medus, mutē kusa. Pie mums ēdot, smeldz mute, tur var noēst veselu ananāsu, bet nesūrst! Ēdām arī saldos sīpolus un garšīgu pelēko maizi. Savdabīga bija frikadeļu zupa ar banāniem. Restorānā vienmēr piedāvāja rīsus un makaronus — allaž ar zaļumiem.

Atpakaļ ceļā uzkavējāmies Taškentā. Atgriezāmies jau piemirstajā sociālismā. Restorānā gari galdi, apdrupušas krūzes un tases, vienīgais, ko pasūtīt, bija plovs tikpat kā bez gaļas, pelmeņi un, protams, šņabis. Viss maksāja vienu dolāru. Viena tualete kā Eiropā, otra ar divām pēdiņām un lielu caurumu. Datori tādi, kā mums pirmsākumos. Muitnieki ar vienu pirkstu rakstīja mūsu vārdus un uzvārdus stundām ilgi, līdz galīgi nonīkām. Ar tādiem pārdzīvojumiem beidzām ceļojumu.

Uzklausīja Alnis Auziņš

Mūsējie Eiroparlamentā

No 17. līdz 19. IV mūsu pagasta padomes priekšsēdētājs Austris Kristapsons kopā ar Talsu rajona pagastu vadītājiem devās uz Briseli. Viņus bija uzaicinājis Eiropas Parlamenta deputāts, Tautas partijas biedrs Rihards Pīks, lai iepazītu parlamenta deputātu darbu un sadzīvi, kā arī pašu Briseli. Par redzēto stāsta Austris Kristapsons.

— Pats vērtīgākais guvums — priekšstats par mūsu ievēlētajiem deputātiem: kādas partijas viņi pārstāv, ko viņi 9 spēj ietekmēt 867 cilvēku lielajā Eiropas parlamentā. Izrādās — kaut arī mūsu deputāti pārstāv mazu valsti, viņi sadarbībā ar citiem līdzīgi domājošiem deputātiem no citām zemēm var zināmā mērā ietekmēt ES regulas.

Salīdzinājumā ar ekskursiju Latvijas Saeimā, kur valdīja pārspīlēta drošība un aizliegumi, Eiropas Parlamenta ēkā nedrīkstēja tikai vienu — pārvietoties pa kāpnēm, noteikti bija jābrauc ar liftu. Latvijā viss pārmērīgs: ne *Eiropa* to mums liek darīt, bet paši visu sarežģījam.

Protams, bija vērts redzēt Beļģiju un Briseli. Šī valsts ir mazāka nekā Latvija, taču tajā ir četrkārt vairāk iedzīvotāju. Līdz ar to liela rosība, uzņēmējdarbība, attīstība. Valstī strādā daudz viesstrādnieku, piemēram, viesnīcās un ēdnīcās lielākoties redzēju cilvēkus no Āfrikas. Daudz ekskursantu, pie skaistākajām ēkām un skulptūrām ceļotāju autobusi. Ceļu tīkls — ļoti plašs, nepārtraukti plūst transports dažādos virzienos, bet sastrēgumu nav.

Briselē ir milzīga osta un lidosta. Līdzvērtīgu pilsētu neesmu redzējis: ļoti sakopta vide, iespaidīgas, lielas stikla ēkas, grandiozs karaļnams. Redzējām arī abas slavenās skulptūras: čurājošo puisīti un meiteni, kas parādījusies tikai 1968. gadā, tā paužot ideju par dzimumu līdztiesību. Ar puisīti viss kārtībā, bet meitenei priekšā uzlikti režģi, lai neviens to neaiztiktu.

Briseles apkārtnē mijas kalni un ielejas. Valdīja jau pavasarīga un pat vasarīga noskaņa: lauki sazaļojuši, lopi ganībās. Vēsāks laiks par +15°C mums negadījās, no rītiem gan bija jāvelk mēteļi.

Brīvā laika bija maz. Tajā apmeklējām veikalus. Preces nav dārgākas kā Latvijā, izņemot pārtiku. Piemēram, šnicele pusdienās maksāja vairāk nekā 47 eiro.

Lidojot ar lidmašīnu turp un atpakaļ, kopā pavadījām 5 stundas. Dodoties uz Latviju, mūsu ceļabiedri bija Eiropas Parlamenta deputāti Guntars Krasts, Roberts Zīle un Tatjana Ždanoka.

Diāna Siliņa

Briseles pavasaris

Delegācijā bija arī otrs duņdžiņš — Talsu televīzijas diktore un žurnāliste Una Upīte.

— Briselē iepriecināja pavasaris — ziedoši ceriņi, kastaņas, ķirši. Daba ir līdzīga mūsējai, tikai ātrāk mostas.

Pirmajā dienā apraudzījām Zēburgas ostu. Par pieredzes apmaiņu grūti runāt, jo to kravu, ko Rojā pārkrauj gadā, beļģi iekrauj vienā konteinerā.

Mūsu gids bija parlamentārietis Rihards Pīks. Nākamajā dienā apmeklējām Eiropas Parlamentu. Pārsteidza, ka parlamenta ēka nav viens nams, bet stiklotu ēku kopums. Mēs gan bijām tikai vienā — tajā, kur atrodas sēžu zāle. Briseles vecpilsēta līdzinās Vecrīgai, tikai lielāka. Daudz tūristu, tautību un uzkrītošs pulks musulmaņu.

• *Una ziedošā ķirsī.*

— Vai Briseles kāpostus arī degustēji?

— Nē, bet tie, kas bija pamēģinājuši gliemežus, mīdijas, tie atzina, ka garšojis labi. Briselē ir vesela restorānu iela, tie atrodas cieši cits pie cita ielas abās pusēs. Galdiņi ir ārpusē, un pie katra ēdināšanas uzņēmuma iekšā saucējs vilina savā iestādījumā. Viena maltīte tur izmaksā ap 20 eiro. Vienīgais, ko pagaršoju no vietējās virtuves, bija beļģu alus. Mūsu nav sliktāks. Beļģi ar savu alu lepojas, viņiem esot ap 400 šķirņu, bet interesantākais ir tas, ka ikvienai ir sava glāze, un atbilstošajā alu arī ielej!

Pārtika ir visai lēta, toties par mājokļu īri beļģi maksā savu ienākumu lielāko daļu. Valsts ir blīvi apdzīvota, grūti pat pateikt, kur beidzas pilsēta un sākas lauki, būtībā lauku un viensētu nav. Tā kā zeme ir ļoti dārga, tad pritvātmājas ir celtas uz nelieliem zemes gabaliem, cieši līdzās un lielākoties trīs stāvos. Izskatās pēc rindu mājām.

Šis bija mans pirmais īstais ārzemju brauciens un pirmais lidojums. Atpakaļceļā pirms nosēšanās mūsu lidmašīnu krietni sapurināja, un diezgan daudzi, arī es, sabijāmies.

Alnis Auziņš
Foto no Unas Upītes albuma

Aizved mani uz Slīteres siliem!

MŪSU *DABISKIE* KAIMIŅI

Gandrīz pašā Dundagas centrā mīt Slīteres nacionālā parka (SNP) administrācija. 30% parka teritorijas ietilpst Dundagas pagastā. Kādas domas, darbi un varbūt likstas šajā pavasarī nodarbina mūsu kaimiņus? Un kāpēc par to visu zinām samērā maz? To vaicāju SNP administrācijas direktorei Dacei Sāmītei un Atļauju un informācijas daļas vadītājai Andrai Ratkevičai.

Top dabas aizsardzības plāns

D.S.: — Tas ir pamatdokuments, lai apsaimniekotu nacionālo parku. Tajā izklāstām, ko darām, ko nedarām (mūsu gadījumā ir arī tāds apsaimniekošanas veids), ja iejaucamies dabas norisēs, tad cik daudz, kā apsaimniekojam piekrasti, ko veicam tūrisma jomā, analizējam tās dabas vērtības, kuru pastāvēšanai jāpieliek mūsu rokas. Tāpat aplūkojam būvniecību. Mūsu nākamā lielā saimnieciskā iecere ir atjaunot Šlīteres muižas kompleksu un izveidot tur administrācijas telpas.

Dabas aizsardzības plāns ir pamatojums, lai šiem un citiem pasākumiem iegūtu finansējumu. Dokuments top smagi un ilgi — divpadsmito gadu, jo daudz iesaistīto — SNP iedzīvotāji un īpašnieki, kas lielākoties diemžēl nav viens un tas pats, sabiedriskās organizācijas, pašvaldības un valsts iestādes. Pašvaldībām šis dokuments ir svarīgs, jo, izstrādājot teritoriju plānojumu, obligāti jāievēro mūsu plānojums. Visu ietilpīgo darbu pārrauga uzraudzības grupa, kurā atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem ietilpst dažādu iestāžu pārstāvji, arī pašvaldību darbinieki.

Šogad plānu vajadzētu pabeigt. Gala redakciju apstiprina vides ministrs. Tas būs plānošanas dokuments mums pašiem, kurā atspoguļosies mūsu iecerētie darbi līdz 2016. gadam.

— Kā vēl pietrūkst līdz uzvarošām beigām?

— Darba variantu jau var novērtēt mūsu interneta lapā (*www.slitere.gov.lv*) un pie mums administrācijā. Gatavojam konkrētu pasākumu sarakstu, kā arī ieteicamos grozījumus mūsu normatīvajos aktos — Slīteres likumā un individuālajos noteikumos. Cilvēkiem, kas atrodas mūsu teritorijā, tie ir jāievēro un jāatbild, ja normatīvos aktus pārkāpj.

Individuālo noteikumu projekts, nacionālā parka iespējamais zonējums un apsaimniekošanas pasākumi — tas viss prasīs ilgstošu saskaņošanu, tikšanos ar uzraudzības grupu un sanāksmes ar iedzīvotājiem. Par mūsu priekšlikumiem paredzam sīvu domu apmaiņu. Sabiedrisko apspriešanu izziņosim laikrakstos. Atsevišķas sanāksmes varētu rīkot Dundagā un Mazirbē. Būtu labi, ja piedalītos pēc iespējas vairāk ieinteresēto.

Rezervāta ēnā

D.S.: — Divtūkstošajā gadā, nodibinot nacionālo parku, tā robežas salīdzinājumā ar rezervātu palielinājās, visvairāk skarot piekrastes ciemus. **Diemžēl neesam gana daudz skaidrojuši NACIONĀLĀ PARKA būtību.** Liela daļa domā, ka joprojām ir rezervāts, kur nedrīkst ogot un sēņot. Pat Vides ministrijā reizēm mūs dēvē par «rezervātu».

— Ar ko nacionālais parks būtiski atšķiras no rezervāta?

D.S.: — Ar mērķiem. Rezervātā galvenais ir aizsargāt dabu, nodrošinot dabisko procesu ilglaicību, proti, daba dara savu, cilvēks neiejaucas. Nacionālajā parkā ir daudz lielāka platība ar daudzām zonām, kurās atšķiras apsaimniekošanas pieeja. Nacionālajā parkā mērķis ir saglabāt dabas, ainaviskās un kultūrvēsturiskās vērtības. Rezervātā pēdējās divas neņem vērā. Mūsu mērķi ir daudz plašāki nekā rezervātam, to atspoguļo jau nosaukums — parks pieder nācijai. Rezervāts, gluži otrādi, nav sabiedriska teritorija. Pašlaik gandrīz visi īpašnieki atrodas ainavu aizsardzības zonā, kur ir maz ierobežojumu un atvieglоti dabas aizsardzības nosacījumi.

• *Vides inspektori Dzintars Ozols un Valerijs Vasiljevs.*

• *Vides ministrijas institūciju spartakiādē. Priekšā Ilze Kriķīte, aizmugurē Ilze Burnevica un Laila Pabērza.*

Foto no SNB albuma

Jā, mēs esam pret pārmērīgu apbūvi un zemes sadalīšanu. Tas vairāk ir ainavu aizsardzības dēļ, kā arī lai saglabātu zvejniekciemu kultūrvēsturisko vērtību.

A.R.: — Tikai rezervāta režīma zonās nedrīkst ogot un sēņot. Tur ir brīdinājuma zīmes, šogad tās nomainām. Pārējos mežos drīkst lasīt sēnes un ogas.

Saikne ar iedzīvotājiem un īpašniekiem

— Vai saziņa ar SNP iedzīvotājiem un zemju īpašniekiem nav viens no jūsu lielākajiem klupšanas akmeņiem?

D.S.: — Tā ir. Lūkojam kaut ko darīt, līdz šim acīmredzot nepietiekami. Ejam pie cilvēkiem ar savu avīzīti. Diemžēl liela daļa īpašnieku nav uz vietas, jūrmalciemi ir tukši. Arī Dundagas daļā nav daudz iedzīvotāju. Vietējie jau mūsu ziņu lapu saņem, turklāt satiek mūsu inspektorus, kurus uztver kā savējos. Arī daļa SNP zinātnieku dzīvo uz vietas. Grūti sazināties un saprasties ar mantiniekiem, kas te nemīt, un ar tiem, kas nopirkuši īpašumu ar apgrūtinājumu jau nacionālā parka laikā, bet sparīgi cīnās, lai šo apgrūtinājumu nebūtu.

Gaujas Nacionālajā parkā visi zina, kur atrodas, jau skolā iemācījušies. Mūsu vēsture ir daudz īsāka! Skumji, ja, izbraucot cauri parkam, ceļotājs piestājis tikai Kolkas ragā, Šlīteres bākā un Mazirbes tautas namā, reizēm pat neapjaušot, ka atrodas nacionālajā parkā.

— Ko esat izdarījuši vai tuvākajā laikā iecerējuši, lai stāvokli labotu?

D.S.: — Šogad esam izdevuši bukletu, ceram to pārtulkot svešvalodās. Bukletu var iegādāties pie mums, vasarā — bākā, var aplūkot mūsu interneta lapā. Tūrisma informācijas centri to var no mums iegādāties. Šogad esam iecerējuši nomainīt stendus, nedaudz mainot arī informāciju. Tas būs Ivara Damberga un Daira Runča kopdarbs. No jauna uzstādīsim robežzīmes. Rosinot SNP iedzīvotājus un īpašniekus, rīkojam ziņu akciju ar *strazdu būriem*.

> **Liela daļa domā, ka šeit nav nacionālā parka, bet joprojām ir rezervāts, kur nedrīkst ogot un sēņot. Pat Vides ministrijā reizēm mūs dēvē par «rezervātu».**

A.R.: — *Slīteres Nacionālā Parka Ziņās* esam rakstījuši par mūsuprāt svarīgo, tagad aicinām cilvēkus pašus rosināt tēmas. Nākamo reizi ceļā pie lasītājiem dosimies vasarā.

Tāpat kā pērn rīkojam sakopšanas talku, šoreiz aprīļa vidū. Arī daudzi zemju īpašnieki izteica vēlmi piedalīties.

D.S.: — Novārtā palikusi piekļuve jūrai. Nav, kur novietot braucamos. Lai to paveiktu, vēl jāuzmēra zemes, jāveic dažāda saskaņošana. Labi, ja nākamgad sāksim darbus dabā. Paškritiski jāatzīst, ka tam vajadzēja būt gatavam jau pirms vairākiem gadiem.

— Kā sadarbojaties ar skolām?

D.S.: — Otro gadu Ventspils pilī un Talsu novada muzejā rīkojam Putnu dienas. Tad mūsu speciālisti stāsta bērniem par putniem. Kolkas pamatskolā mūsu zoologs Vilnis Skuja vada vides pulciņu.

A.R.: — Uz parku vairs nenāk lielas skolēnu grupas, daudz vairāk — ģimenes. Dundagā galvenokārt strādājam ar bērniem līdz pusaudžu vecumam. Cieši sadarbojamies ar bērnu dienas centru «Mājas», esam kopā vērojuši putnus, viņi ir rīkojuši izstādi bākā. Esam lasījuši lekcijas skolotājiem un esam gatavi to darīt turpmāk.

— Varbūt rosināt bērnus veikt zinātniskās pētniecības darbus?

D.S.: — Mēs lasām lekcijas LU, Daugavpils, Liepājas un Jelgavas augstskolās. Vadām studentu bakalauru un maģistrantu darbus. Tas prasa laiku! Pat studenti neprot strādāt patstāvīgi.

Būtu labi, ja te būtu rosīga vide. Pasaules pieredze liecina, ka šādās lielās teritorijās gandrīz lauvas tiesu darbā ar sabiedrību paveic dabas gidi. Tos sagatavo vai nu parka administrācija, vai arī citi. Tādi noderētu arī mums, bet pašlaik nav gandrīz neviena, izņemot Jāni Jansonu. Runa ir par cilvēkiem, kas nav mūsu darbinieki, bet vada tūristu grupas, kas viņiem par to samaksā. Mēs palīdzētu sagatavoties, lai dabas gidi strādātu profesionāli. Ja tikai kāds gribētu!

— Kāpēc neuzrunāt vecāko klašu skolēnus?

D.S.: — Jā, esam gatavi interesentus nedaudz paskolot, sākumā piesaistīt kādam gidam, lai pamācās. Līdzīgi rīkojas Ķemeru Nacionālajā parkā.

Kas raksturo Dundagas daļu?

— Vai Dundagas teritorijā problēmu nav mazāk? Privāto zemju šajā SNP daļā te maz — Mazirbes daļa, Šlīteres muiža, bāka un daži īpašumi. Jūrmalas nav, pašvaldība izprotoša...

D.S.: — Ir viens kluss, bet sāpīgs jautājums. Liela daļa mantinieku nevarēja atgūt īpašumus vecajā vietā, un viņiem ierādījām citur, pārsvarā Purlejas un Vaides pļavās. Cilvēki ar to nav mierā, jo cerēja uz kompensāciju jūras krastā. Sava netaisnība jau notika: zemi ierādīja pēc pagastu principa, un jaunās pagasta robežas ar vecajām nesakrīt. Dundagai vairs nav pieejas jūrai! Tie, kas dzīvo savā vecajā īpašumā, šķiet, nav neapmierināti. Ja, piemēram, pļavas ir aizsargājamā dabas teritorijā, tad zemnieks saņem lielākus Eiropas Savienības maksājumus. Mēs neesam pret cilvēku vēlmi saimniekot.

Mazliet par *zaļajiem cilvēciņiem*

D.S.: — Ārpusē noteikti esam zaļi — tādas mums *formas*. Iekšpusē? Ceram, ka arī. Pavisam esam 23, bet mūsu pārziņā ir arī Morsicsalas un Grīņu dabas rezervāti Ventspils un Liepājas rajonā, nodarbinām saimniecisko daļu, jo paši pļaujam, naglojam laipas, ierīkojam stāvlaukumus. Daudz darba, kārtojot atļaujas, saskaņojumus un izskatot plānojumus. Savu darbu dara zinātnieki — divi zoologi un botāniķe. Četri inspektori vienmēr ir dabā un parasti tikai reizi mēnesī pulcējas te. Inspektoru pienākums ir uzraudzīt un skaidrot, sods — tas ir pēdējais līdzeklis. Viņi arī pielabo to, kas nolūzis, nogāzies. Kādreiz stāstīja leģendas par cīņām ar dzērveņu lasītājiem. Pēdējos gados visa rosība pārcēlusies uz piekrasti.

Nedaudz par piekrasti

D.S.: — Zvejniekciemi diemžēl zūd. *Lībiešu krasts* kā juridiska teritorija vairs nepastāv. Kad atguvām neatkarību, tad vēl varēja pagūt vērtīgākās zvejnieku sētas paturēt valsts īpašumā. Tagad tas nokavēts. Īpašnieki pastāv uz savām tiesībām, un pašvaldība nosaka kopējo virzību. Vēl gadus piecus jūrmalciemos būs ko redzēt, ne vairāk.

— Jāaicina ģimenes ar bērniem vasarā apmeklēt piekrasti! Gandrīz kā savulaik pirms Staburaga apludināšanas.

D.S.: — Nu ja, kamēr ir vēl noskaņa. Vaidē vēl slejas mazie būceniši, dūmmājas, tādi pašķībi, bet mīļi! Drīz tur būs glīti pļauti mauriņi un golfa laukumi, saposta *eiropeiska* vide un... nekā no senās ainavas un kultūrvides.

Īpašnieku viedoklis

Pajautāju trim cilvēkiem, kam ir īpašumi SNP teritorijā. Vai nacionālais parks izjūtams vairāk kā slogs vai kā ieguvums?

Māris Kriķītis: — Ne nu labums, ne sliktums. Mani visvairāk uztrauc meža zvēru postījumi. Kamēr ir medību sezona, tikmēr jau kaut ko sargā. Kad beidzas, tad mežacūkas noēd visus sējumus. Kāds tur labums!

Ierobežojumi jau ir, mežu tā nedrīkst cirst.

Ira Neparte: — Protams, SNP izjūtam kā apgrūtinājumu. Es pati vismazāk, man kā mantiniecei tur nekā daudz nav, vecā mājvieta un mežs. Mežs pāraudzis, būtu jācērt nost un jāstāda jauns, bet kailcirte ir aizliegta. Citi īpašnieki apgrūtinājumus vairāk mana. Pat pēc lielās vējgāzes laikam piecus procentus uz hektāra vajadzēja atstāt mežā, par to visi bija sašutuši.

Ervīns Kristiņš: — Jāsameklē dokumenti, lai pierādītu, ka mans vecaistēvs kādreiz ir būvējies. Tas prasa laiku un arī līdzekļus. Bet tikai tad es varētu pats kādreiz būvēties vai arī izdevīgāk šo gabalu pārdot.

Alnis Auziņš

Raibs kā dzeņa vēders

Kā mostas mana Dundaga

Tuvējo Lieldienu noskaņās Dundagas invalīdu kopa Cerība Zaļajā ceturtdienā pulcējās pilī. Līdz ar 30 mūsu biedriem piedalījās 20 ciemiņi no sociālās aprūpes centra Dundaga, viesi no Pūņām un Puzes un deputāts Valdis Rande.

Pasākuma vadītāja Anita Krūmiņa iesāka ar Kornēlijas Apškrūmas «Cildinājumu»: «Kas būtu mēs šai pasaulē, šai dzīvē, ja Dievs jau dzimstot nestāvētu klāt? Caur Dievu viss, gan prieks, gan mīlestība...»

Mūs sveica bērnudārza jaunākās grupas (paldies audzinātājai Rudītei Baļķītei!) un Valdis Rande, novēlot klusu pasēdēšanu un gaišus Jēzus Kristus augšāmcelšanās svētkus. Tad zālē ienesa mūsu jauno *Cerības* karogu ar moto «Ar sauli sirdī», ko nodeva Inārai Čaunānei. Visi nodziedājām savu himnu «Bēdu manu, lielu bēdu» un nofotografējāmies. Pēc tam noskatījāmies «Brēmenes muzikantus» sociālās aprūpes centra iemītnieku izpildījumā. Īpašu prieku man sagādāja Viestura Kučera tēlojums.

Liels paldies visām galdu klājējām, teātra spēlētājiem, fotogrāfam Visvaldim Biezbārdim un Dainai Eizenbergai, kas nesa sveicienus no Pūņu invalīdiem.

Lai, mīlot cilvēkus un Dievu, mēs savu dvēseli un savus darbus ar debesgaismu varam savienot!

Invalīdu vārdā Jautrīte Freimute

• *Ar jauno* Cerības *karogu.* *V. Biezbārža foto*

Pašdarbnieku koncerts

29. III vakarā pilī uz koncertu pulcējās pagasta pašdarbnieki.

Tiesa kas tiesa — zāli piepildīja ne jau nedaudzie skatītāji, bet gan paši dziedātāji un dejotāji. Koncerts bija patiesi jauks un daudzveidīgs. Ar prieku baudījām latviešu tautasdziesmas un Jāņa Lūsēna *Man palīdzi!*, kā arī Raimonda Paula *Cielaviņu* un *Manai Dzimtenei* pagasta kora izpildījumā. Savukārt Ritas Zemtiņas vadītā ansambļa *Sendienas* sniegumā skanēja tādas dziesmas kā, piemēram, *Taurenīt, mans taurenīt* un *Atmiņu vīns*, ko publika uzņēma ar lielu atsaucību.

Skatītājus priecēja Valdgales pagasta tautas deju ansamblis *Māra*, ko vada Dace Treinovska un kurā dejo vairāki dundadznieki. Īpašu piekrišanu dejotāji saņēma par *Dullo Ullu*, ko pēc neatlaidīgajiem aplausiem nācās dejot vēlreiz. Dainas Freibergas vadībā interesanti uzstājās līnijdejotājas, kurām pa reizei pievienojās arī kāds noslēpumains dejotājs. Cerams, ka ar laiku koncertos redzēsim arī Dundagas vēderdejotājas.

Ejot uz koncertu, pils pagalmā pamanīju zemnieku Aigaru Zadiņu uzvalkā ar nošu mapi rokā. Tas man atgādināja, ka latvietis un koris ir nedalāma vienība jau kopš tiem laikiem, kad radās pagasta koris. Protams, toreiz zemnieki brauca ar zirgu un ratiem, tagad — ar mašīnu, bet ne jau tas ir galvenais. Mainījies ir laiks, taču ne vēlēšanās kopā dziedāt.

Neierasti bija redzēt uz skatuves dejojam pazīstamus cilvēkus, kas ikdienā dara pilnīgi citus darbus: audzē dekoratīvos augus, aptiekā pārdod zāles, vada ekskursijas pa Dundagu, atbild par īpašuma lietām un ūdenssaimniecības projektu. Kori un ansambli esmu dzirdējusi dziedam biežāk. Pārsteigums — pagasta padomes sekretāres Sandras dzidrais solo.

Pateicība par koncertu kora diriģentei Sandrai Lielansei, visiem kolektīvu vadītājiem un dalībniekiem, kā arī Kultūras centra vadītājai Smaidai Šnikvaldei!

Diāna Siliņa

Šekspīra soneti pilī

7. IV viesojās Jumpravas amatierteātris ar Šekspīra sonetu improvizācijām *Es mīlu Šekspīru*. Darba režisore ir Kristīne Klētniece, horeogrāfe — Madara Makovska. Redzēto lūdzu novērtēt Kultūras centra vadītājai Smaidai Šnikvaldei, 10. klases skolniecei Magdai Frišenfeldei un pensionētajai skolotājai Ritai Zemtiņai.

Smaida Šnikvalde:

«Jumpravas teātris piedāvāja, un, tā kā jumpravieši viesojās Valdemārpilī un Pūņās, mēs viņus uzaicinājām arī uz Dundagu. Laukā spīdēja saulīte, bet improvizācijai bija nepieciešama tumsa, tāpēc visus logus aizklājām. Tad iemirdzējās prožektori un jaunie Jumpravas aktieri, gandrīz visi tērpušies tā laika melnos tērpos, iededzināja sveces un, esot kustībā, runāja Šekspīra mīlas sonetus. Man visinteresantākais šķita tieši pasniegšanas paņēmiens — efektīgs! »

Magda Frišenfelde:

«Uz pili devos ar domu, ka redzētais man noderēs mācībām skolā, taču ieguvums izrādījās vēl lielāks — man tiešām patika. Improvizācija likās ļoti interesanta: skatītāji sēdēja puslokā, bet aktieri atradās vidū, ļoti tuvu skatītājiem, viņi tos uzrunāja un pat iesaistīja spēlē. Zinu: tas ir grūti, jo skatītāji redz vissmalkāko niansi aktiera sejā. Viss notika kustībā, tāpēc bija jāiedziļinās, lai labāk saprastu, bet līdz ar to runātais arī dziļāk iespiedās atmiņā. Katrs aktieris izmantoja savu krēslu, kas simbolizēja dzīves ceļu. Improvizācijai bija ļoti laba horeogrāfija. Šī Šekspīra daiļrades daļa man bija nezināma, arī tāpēc saistoša. Tēmas — mīlestība, nodevība, vilšanās, ciešanas.»

Rita Zemtiņa:

«Biju gatavojusies uz pavisam ko citu, bet redzētais patīkami pārsteidza. Uzskatu, ka tā ir liela uzdrošināšanās — tik jauniem cilvēkiem izvēlēties sarežģītos Šekspīra sonetus. Reizē tas ir arī lielisks sniegums, jo viss bija ļoti interesanti izdomāts: gan horeogrāfija, gan skatītāju un aktieru izkārtojums, gan apgaismojums. Aktieri labi zināja savus tekstus, brīvi runāja sonetus un veikli kustējās. Īpašu Šekspīra laika noskaņu palīdzēja radīt arī tērpi un dejas. Žēl, ka tik maz dundadznieku izmantoja iespēju ko tik labu baudīt.»

Diāna Siliņa

Raķupes ielejā

Vēl vienai no mūsu pagasta īpaši aizsargājamām teritorijām ir tapis dabas aizsardzības plāns.

Saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem šādam plānam ir jābūt katrai īpaši aizsargājamai dabas teritorijai. Mūsu pagastā atrodas 7 dabas lieguma teritorijas, kam nepieciešami dabas aizsardzības plāni. Divām — Kaļķupes ielejai un Kadiķu norai — tie jau ir. Taisnība, Kaļķupes ielejai tikai par iepriekšējo, nepaplašināto teritorijas daļu.

Dabas aizsardzības plāns ir teritorijas vispusīgs apraksts. Tas ir vairāku dabas speciālistu — botāniķu, zoologu, ornitologu, ihtiologu, hidrologu, meža speciālistu un plānotāju — kopdarbs.

Sākot gatavot dabas aizsardzības plānu, lietpratēji vispirms rūpīgi izpētīja dabas lieguma teritoriju un kartēja aizsargājamo augu, putnu, dzīvnieku, zivju un dažādu kukaiņu atrašanās vietas, vienlaikus raksturojot tipiskākās un biežāk sastopamās sugas un augus. Raķupes liegumā atrastas 95 putnu sugas, no tām 25 ir īpaši aizsargājamas Latvijas un Eiropas putnu sugas; 25 īpaši aizsargājamas bezmugurkaulnieku sugas; 6 aizsargājamas zivju un nēģu sugas, no tām 5 Eiropas Savienības nozīmes sugas; 22 retas un aizsargājamas vaskulāro augu sugas. Sūnaugus pārstāv 9 retas un aizsargājamas sugas. No retajām sēņu sugām uzietas divas. Mikroliegumus iespējams veidot vismaz 15 tur sastopamām sugām.

Jaunā Eiropas direktīva norāda, ka jāsaglabā ne tikai īpaši aizsargājamie augi un dzīvnieki, bet arī jācenšas saudzēt tieši vietai raksturīgo. Tāpēc speciālisti rūpīgi analizēja iegūto informāciju un kopā ar lieguma teritorijas zemju īpašniekiem novērtēja pašreizējo un nākotnē iecerēto saimniecisko darbību, lai noteiktu īpaši aizsargājamā teritorijā tādus atļautos darbības virzienus un to darbības zonas, kas ir vislabvēlīgākās šejienes augiem un dzīvniekiem, vienlaikus pārāk neierobežojot zemes īpašnieku saimniecisko darbību.

Patlaban Raķupes ielejas Dundagas pagasta daļā vairs nav nevienas apdzīvotas mājas. Par to varētu priecāties, jo, ja nav saimniecību, tad nav jāierobežo saimnieciskā darbība. Tomēr dabas aizsardzības speciālisti secināja, ka agrākā saimnieciskā struktūra un lieguma teritorijas viensētas labvēlīgi ietekmējuās bioloģisko daudzveidību. Jo īpaši tas attiecas uz palieņu un meža pļavām. Tagad, lai saglabātu palieņu pļavu augus, ir īpaši jārūpējas, pļavas nopļaujot vai noganot.

Cerībā, ka nākotnē bijušo māju vietās varētu atsākties saimnieciskā darbība, dabas aizsardzības plānā ir atzīmētas visas agrākās mājvietas. Šogad martā notika Raķupes ielejas dabas aizsardzības plāna sabiedriskā apspriešana. Tās laikā visi pagasta iedzīvotāji un citi interesenti varēja iepazīties ar sagatavoto dokumentu un izteikt savus atzinumus. Paldies visiem, kas atrada laiku un izteica savus vērtējumus un ierosinājumus!

Tagad Raķupes ielejas dabas aizsardzības plāns ir gatavs un pēc apstiprināšanas Vides ministrijā būs saistošs visiem Raķupes dabas lieguma zemju īpašniekiem un apmeklētājiem.

Cerams, ka nākotnē netrūks interesentu, kas vēlēsies iepazīties ar šo jauko dabas nostūri, ejot kājām vai braucot ar velosipēdu. Dabas liegumā paredzēts iekārtot divas atpūtas vietas ceļotājiem.

Ar Raķupes ielejas dabas aizsardzības plānu var iepazīties Attīstības nodaļā.

Gunta Abaja,
Attīstības nodaļas vadītāja

• *Raķupe pie* Ierniekiem. *Ivara Abaja foto*

Pavasara svētki parkā

Pirmajās Lieldienās, 8. IV, parkā uz interesantu programmu dundadzniekus aicināja Smaida Šnikvalde ar saviem palīgiem.

Pirmie krusas graudi sāka birt jau no rīta un atsāka tieši pirms pasākuma parkā. Kaut gan parādījās saulīte, aukstais ziemelis zēģelēja ne pa jokam. Tas gan nenobiedēja ne ģimenes, ne pusaudžus un jauniešus, kas bija nolēmuši parkā piedalīties dažādajās izklaidēs.

Viss sākās ar olu meklēšanu. Ir aizdomas, ka visas nemaz vēl svētdien neatrada. Pēc tam notika zaķu skrējiens. Lai gan dažiem bija līdzi pašgatavotas zaķu ausis, bet citiem tās izsniedza Smaida, nācās skriet bez garausīm, jo vējš tās pūta nost tik un tā. Visveiklākais zaķis izrādījās Niks Kinčus. Balvas un diplomus saņēma visi dalībnieki.

Tiem, kas nosaluši skarbajā vējā, visu laiku bija iespēja baudīt tikko ceptas zaķu pankūkas ar ievārījumu un karstu tēju. Liela piekrišana bija floristikas nodarbībām, kur varēja tīt un krāsot olas, kā arī pīt putnu ligzdas. Tāpat cilvēkiem patika olas ripināt. Bērni un pusaudži ļoti labprāt vizinājās ar zirgiem. Nevis pajūgā, bet tieši zirga mugurā. Tur pat sastājās rinda: zirgi bija divi, bet vizināties gribētāju — daudz.

Aukstā laika dēļ nevarēja īstenot visas ieceres, piemēram, mājdzīvnieku izstādi. Lai savus dzīvos mīluļus saudzētu un nesasaldētu, līdzi bija paņemti rotaļu zaķi. Vienīgais īstais un izturīgais mājdzīvnieks — gailis — gozējās pie savas saimnieces Ināras Čaunānes un brīnījās par Silvas Gulbes veidoto salmu gaili turpat, zālē.

Paldies visiem, kas atbalstīja un palīdzēja: Inārai Čaunānei, Lilijai Gleglu, Silvai Gulbei, Marutai Šulcai, Intai Grīnītei, Everitai Nierliņai, Gundegai Žurovskai, Līgai Auziņai, Maijai Dāvidsonei, Dmitrijam Pētersonam, zirgiem Aprillai un Balineai un, protams, Smaidai Šnikvaldei, galvenajai svētku rīkotājai!

Diāna Siliņa

Slēgsim īres līgumus!

Dundagas pagasta padomes Nekustamo īpašumu apsaimniekošanas nodaļa **lūdz iedzīvotājus, kas dzīvo Dundagas pagasta padomes īpašumā esošajās mājās un dzīvokļos**, ierasties Nekustamo īpašumu apsaimniekošanas nodaļā Dundagā, Pils ielā «Līkajā muižā», lai noslēgtu dzīvojamo telpu īres līgumus. Ierašanās laiku lūdzam saskaņot pa tālruni 3237850. Pa šo pašu tālruni lūdzam zvanīt, ja rodas jautājumi par kādu dzīvojamo telpu piederību.

Guntis Kārklevalks

Duņdžiņi stāsta

Nodevēji

1986. gads. Iesviežam *VAZa* kravas kastē četrus *gazika* riteņus un kopā ar autobusa šoferi Hariju Kronbergu braucam uz Rīgu saņemt kapitāli izremontēto slaveno *RAF* autobusu. No pieredzes zinu, ka līdzi jāņem pietiekami daudz naudas un riteņi ar labām riepām, lai vienas dienas laikā tiktu atpakaļ uz Dundagu.

Rūpnīcā *ROMZ* (*Rižskij opitnomehaņičeskij zavod*) Margrietas ielā, kurā faktiski no jauna būvēja *rafiņus* uz Cēsu autoremonta rūpnīcas kapitāli izremontētās šasijas, bija iegājies paradums, ka busiņam vienmēr kaut kā trūka — vai nu spidometra troses, vai nu kāda luktura, vai nu slēdža, bet to visu varēja dabūt pie attiecīgā speciālista par *folleri* (degvīna pudeli), *katrīnu* (vīna pudeli) vai aliņiem.

Beidzot viss kārtībā, busiņu izvadu pa vārtiem, bet izrādās, ka steigā esam aizmirsuši iekraut vecos riteņus kravas kastē. Aicinu trīs sēdošos, aliņus sūcošos sveštautiešus palīgā. Skan jautājums: «Maļenkij buģet?» («Vai kortelītis būs?») Šis jautājums mani aizskāra, un es atbildēju: «Rossiju vi uže propiļi, a sejčas propivaiķe Latviju.» («Krieviju jūs jau esat nodzēruši, bet tagad nodzerat Latviju.») Kāds garāmejošs jauneklis man palīdzēja riteņus iesviest. Izrādās, ka mana atbilde bija līdz sirds dziļumiem aizķērusi kāda Pleskavas apgabala nabadzīga kolhoza bijušo kolhoznieku. Sekoja pusmūža vīra drūms stāsts par dzīvi drausmīgā nabadzībā. Slikto ceļu dēļ divus gadus pēc kārtas kaudzēs sapuvusi visa labība, lai gan lāpstojuši katru dienu. Ar bruņutransportieri atbraucis rajona poļitruks un paziņojis: «Sami vinovati, ņe sumeļi sohraņiķ.» («Paši vainīgi, nemācējāt saglabāt.») Pēc kolhoznieku bļāvieniem lūka aizcirtusies, un poļitruks aizlaidies.

Krievs stāstīja tālāk: «Mūsu rajona laikrakstā parādījās raksts, ka Latvijā vajagot būvstrādniekus, un tagad Latvija ir mana otrā dzimtene. No šejienes jūs mani dabūsiet ārā tikai ar kājām pa priekšu. Ja jūs sitīsiet komunistus, mēs jums iesim palīgā, jo boļševiki atņēma manam tēvam zemi, komunisti tagad slepkavo Afganistānas tautu, izšķiež miljonus, kamēr pašu tauta dzīvo un mirst nabadzībā. Tikai, mīļais draugs, nenodod mani. Jūsu mazā tauta ir draudzīga un viesmīlīga, tomēr ir arī daudz nodevēju. Lūdzu, lūdzu! Es negribu, ka mani ar ģimeni aizsūta atpakaļ uz katorgu. Te esmu ieraudzījis, kā dzīvo un strādā latviešu tauta, te pirmo reizi apģērbāmies kā cilvēki, pirmo reizi biju uz futbola sacensībām, cirku, teātri, te esmu laimīgs.»

Redzot pat asaras krievu goda vīra acīs, pastiepu roku un sacīju: īsti vīri viens otru nenodod. «Spasibo, drug,» («Paldies, draugs») viņš teica. Tāpēc arī Interfrontes nodevējiem, kas aicināja gāzt Latvijas valdību, nesekoja Latvijā dzīvojošo cittautiešu vairākums.

Armijā man bija tas gods dienēt kopā ar krievu ģenerāļa dēlu Nikolaju Glušenkovu. Tas bija galējos ziemeļos, Barenca jūrā uz Viļģinas saliņas. Nikolaja tēvs strādāja Kremlī, nodaļā, kas pārzināja Austrumāzijas valstu lietas. Pēc atvaļinājuma Nikolajs (mēs bijām labi draugi) man stāstīja, ka tēvs esot ļoti interesējies, kāds esot latvietis, ar kuru viņa dēls kopā dienot. Pie viņiem Kremlī esot latvietis Arvīds Pelše, briesmīgs nodevējs, visu neieredzēts tips, kura klātbūtnē visi uzmanoties, ka neizsprūk kas lieks. Ikviens neuzmanīgāk izteikts vārds tūlīt kļuva zināms Brežņevam vai kādam citam CK loceklim. Kremlī šis latvietis bija dabūjis iesauku *prodažnaja škura* («pārdodama āda»), varbūt arī tāpēc, ka bija gauži kalsens — pēc latviešu parunas, kauli un āda, gaļas nekādas.

Kas manā dzimtajā pusē cilvēkus nodeva 1940. gadā, īsti nezinu, vienīgi bijušais malu mednieks un komunists Kārlis Grinfogels bija tēvam izmetis, ka Baltijas vācietis, Šlīteres virsmežniecības virsmežzinis Zihmanis esot saņēmis pelnīto sodu. Vai pats Grinfogels bija piedalījies Zihmaņa noslepkavošanā — sadedzināšanā Dundagas pils centrālapkures krāsnī, tiešu ziņu nav. Bet iespēja, ka viņš atriebās savam bijušajam ienaidniekam, ir visai ticama.

Nevejā, *Mazziemeļniekos*, pirms kara un kara laikā dzīvoja Baltijas vācietis kurpnieks Aleksis Gintendorfs. Vācu laikā viņš sadarbojās ar lauku žandarmēriju (vācu *čeku*), un uz viņa sirdsapziņas gulst vairāku jauniešu dzīvības.

Priežstūros dzīvoja Kārlis un Hilda Šneiderāti, un viņu dēlam Edvīnam bija klāt gadi, kad jāiet karā. Bet bija skaidrs, ka fričiem *kaput*, un Edvīns slēpās. Kādu reizi Aleksis bija teicis Hildai: «Es jau zinu, ka tavs Edvīniņš slēpjas malkas šķūnī pa dienu, bet nakti guļ tev aiz muguras.» Hilda uz to bija atjautājusi: «Vai tad tev, Aleksi, žēl, vāciešiem tik un tā ir beigas.» Pēc pāris dienām žandarmi paņēma Edvīnu, un Hilda, lai kā pūlējās, lai kā maksāja, neuzzināja, kur palika viņas dēls, neuzzināja arī kapavietu.

Mans vecākais brālis Žanis kara laikā strādāja Jelgavas depo, no sākuma par mašīnista palīgu, kara beigās par mašīnistu, vadīja vilcienus uz frontes līniju, piegādāja munīciju un degvielu. Atvaļinājuma laikā kādā Nevejas ciema jauniešu ballītē Žanim sanācis strīds ar izlēcīgo baltvācieti. Žanis nebija ģērbies dzelzceļniekiem izsniegtajā vācu formā, bet privātajā. Gintendorfs uzstājis, ka Žanis esot dezertējis. Nezinu, vai Žanis viņam bija draudējis ar pistoli, bet nākamajā dienā žandarmi kratīja mūsu māju, kumodes atvilktnes, tiešām atrada arī pistoli, bet tikai ārējo čaulu, ne mehānismu. Tā kā visi dokumenti bija kārtībā, tad Žani neapcietināja un nenodeva kara tiesai. Tikai aizrādīja, ka jānēsā formas tērps. Tas vēlreiz apliecināja Alekša Gintendorfa sadarbību ar žandarmiem.

Jāņkalnu pirmajā uzbūvētajā mājiņā dzīvoja atraitne Gulbis – Mūrniece ar diviem dēliem Kārli un Eduardu. Arī Kārlim bija jāiet karot. Viņš arī slēpās, viņu arī nodeva žandarmiem, un Kārlis pazuda bez vēsts.

Bijušajās *Rukšu* mājās dzīvoja Vānu ģimene. Viņu vecākais dēls (vārdu esmu piemirsis) pēc atvaļinājuma no frontes vairs nebrauca atpakaļ. Arī par viņu kāds paziņoja žandarmērijai, un jaunekli paņēma ciet. Braucot pa lauku ceļu, viņš mēģināja bēgt mežā, tomēr vācieša automāta kārta pašā mežmalā viņam atņēma dzīvību. Bēgot pa logu, tika nošauts *Dūku* saimnieks Blumbergs, tāpat divi nezināmi cilvēki Šlīterē pie *Trīskalniņu* mājām dzelzceļa ierakumā un divi izbēgušie žīdi ganībās pie bijušajām *Prūšu* mājām Āžu ciemā.

Kurzemes okupācija sākās ar četrām nepārtrauktām kareivju ierindām, kuri ar zināmu intervālu bļaudami, aurodami un šaudami lauzās cauri Kurzemes mežiem un ciemiem uz Baltijas jūru. Kad bija aizgājuši vēl atpalikušie zagļu un laupītāju bari, kas pārmeklēja kumodes, skapjus un citas vietas, pievācot pulksteņus, rotas lietas, smaržas un daudz ko citu, iedzīvotāji varēja uzelpot drošāk.

Bitnieku mazajā istabiņā, kurā bija mitinājušies divi vācieši, tagad dzīvoja krievu kapteinis un rotas staršina (t.i., vecākais), kuru apkalpoja dienīnieks — jauns latgaliešu puisis, iesaukts krievu armijā pēc Latgales okupācijas. Pienāca pavēle visiem vīriešiem pieteikties vecajā Dundagas skolā — filtrācijas nometnē. Ieradās arī mūsu kapteinis ar savu dienīnieku kā tulku. Vīriešus nopratināja. Tad ienācis kāds dūšīga auguma vīrs un pasniedzis sarakstu, kurā bijis smalki aprakstīts, kas kurš bijis un ko darījis kara laikā, prasot par to aizsardzību par savu pagātnes darbību. Dūšīgajam vīram aizejot, kapteinis esot noteicis: kara laikā tādam nodevējam būtu ielaidis lodi starp acīm, bet tagad kara laika likumi vairs nav spēkā. Brīvajās dienās Latgales jauneklis manam tēvam pastāstījis, ka viņš šo vīru, nodevēju, redzējis mūsu ciemā, t.i., Nevejā. Pēc apraksta viņš atbildis Alekša Gintendorfa personai. Gintendorfs pēc kāda laika pārcēlās uz Mazirbi, vēlāk uz Kolku. Tur kādā dzeršanas reizē viņam tā saspārdītas aknas, ka vēlāk Dundagas slimnīcā miris. Kāds no slimnīcas teicis, ka viņš pirms nāves atzinies, ka to par saviem nedarbiem pret latviešu tautu esot pelnījis.

Pirmais Nevejas ciema priekšsēdētājs bija Fricis Birzenbergs ar divu klašu izglītību un sekretārs — Arvīds Avotiņš ar četru klašu izglītību. Tieši tādus okupanti izvēlējās par savas varas balstiem. Birzenbergs nomāja dzīvokli Kārļa Ludeviga mājās *Laukgaļos* un vairākus gadus nebija maksājis nomu. Uz Kārļa jautājumu: «Frici, kad tu man samaksāsi par dzīvokli?» skanējusi atbilde: «Kārli, drīz uz tava dīvāna gulēšu es.» Tātad Ludeviga ģimene bija izvedamo sarakstā.

Jau minētā Šneiderātu saimniece Hilda bija bravurīga dāma ar asu mēli. Viņai, kā jau vācu laikā cietušajai, pienācās kaut kādas klaušu un nodevu atlaides, bet kā bijušajai aizsardzei Fricis atvieglojumus atteica. Kādā vārdu pārmaiņā Hilda esot izsaukusies: «Birzenberg, sūds tu esi bijis un sūds tu paliksi ar savām divām klasēm un ciema priekšsēdētāja amatu!» - «Hildiņ, šo tu rūgti nožēlosi,» caur zobiem esot novilcis Fricis. Hilda nokļuva Sibīrijā un no turienes neatgriezās. Vēl sarakstos bija iekļauts *Beitiku* saimnieks Fricis Pēterfelds, *Brancu* saimnieks Žanis Engmans, *Pārupes* saimnieka meita Elza Šteine ar trim mazgadīgiem bērniem: Ritu, Guntu un Rūdi.

Birzenbergs, kā jau bija solījis, pārvācās plašajā Kārļa Ludeviga dzīvoklī, no kura gan dabūja aizmukt uz Enguri. Kārlis ar ģimeni atgriezās mājās.

Varam secināt, ka krievu kolhoznieka redzējums par nodevējiem Latvijā apstiprinājies un apstiprinās arī šodien.

Visbeidzot, tas, ka izsūtāmo saraksti esot atsūtīti jau gatavi, ir komunistu izdomājums, lai maldinātu tautu un novērstu tās dusmas par padarītajiem noziegumiem. No *augšas* deva izvedamo ģimeņu un cilvēku aptuveno skaitu pa rajoniem vai novadiem. To, kurus tieši izsūtīt, lēma vietējā vara un komunisti.

Vilnis Petrovics

P.S. Atvainojos *Dingu* saimnieka pēcnācējiem pa manu kļūdu, jo uzvārds nebija Derkevics, bet Berkevics.

Apsveicam!

20. IV Teātra sporta sacensībās Pastendē gandrīz visās vecuma grupās uzvarēja dundadznieki (komandu kapteiņi Kristīne Rudgale, Krists Iesalnieks, Jānis Klucis, Jurģis Remess un Guna Puršele), tikai par punktu no 1. vietas atpalika Dundagas 5. — 8. klašu komanda (kapteine Jolanta Valciņa). Sacensībās pirmo reizi tiesāja J. Klucis, bet spēļu vadītāju lomā pirmo reizi iejutās J. Remess un Aiga Bāliņa.

Savukārt valsts sacensībās volejbolā *Pamatskolas kauss* 3. vietu izcīnīja dundadznieki Elvis Bēķis, Klāvs Cirvelis, Krists Dambergs, Nauris Dzērve, Matīss Pētersons, Rihards Savickis, Kristaps Šepte un Aigars Zvirbulis.

Apsveicam audzēkņus un viņu skolotājas — Vairu Kamaru un Unu Silu!

Diāna Siliņa

Atbalstīsim arhivārus!

Ziņojam, ka 22. III laikrakstā *Latvijas Vēstnesis* publicēts Valsts arhīvu ģenerāldirekcijas paziņojums par dokumentu nodošanu valsts arhīviem. Tā būtība — institūcijās vēl joprojām uzkrājumā ir lietas par padomju laiku no 1944. līdz 1991. gadam.

Arhivāri aicina visas publisko un privāto tiesību juridiskās personas palīdzēt novērst vēstures *baltos plankumus*, nododot valsts arhīviem PSRS perioda iestāžu, organizāciju un uzņēmumu dokumentus, kā arī parādot privāto ierosmi šī laika posma dokumentārā mantojuma uzkrāšanā. Valsts glabāšanā Ventspils zonālā valsts arhīvā par šo laika posmu pieņem dokumentus, kas fiksēti gan uz papīra, gan fotomateriāla, gan skaņu ierakstos, gan filmmateriāla.

Daina Sūngaile, Ventspils zonālā valsts arhīva direktore

Alma Segliņa (1913)
Olga Cīrule (1945)
Dainis Jurkevics (1955)
Eduards Konstants (1936)
Josifs Gavrons (1958)
Staņislava Slapjuma (1922)

Divi stāsti par lībiešiem

Kā Lepste mācīja lībiešu valodu

Manī arī drusku tek lībiešu asinis. Radi dzīvoja jūrmalā — Sīkragā, Mazirbē, Kolkā un Melnsilā, visi bija zvejnieki. Mana tante ar savu vīru tekoši runāja lībiski. Man bija gadi seši, kad vienu ziemu pie viņiem nodzīvoju. Kolkā mācījos grāmatu. Atbrauca vecais Lepste, milzīgs vīrs, ienāca telpā un kaut ko lībiski teica. Pēc tam latviski atkārtoja: «Labdien! Jūs man arī tāpat atbildiet, bet lībiski! Es mācīšu lībiešu valodu, tikai jums pašiem jāvēlas.» Mācījāmies skaitīt. Vēl tagad atceros, pēc 75 gadiem. Uz Ziemassvētkiem tante (Emīlija Andersone, dzimusi Kalere), lāpot tīklu, man iemācīja lībiski dzejoli. Jēgu gan nesapratu.

Lībiešu senkapi pie Liepniekvalka

1962. gadā kādu kilometru no Liepniekvalka alām mazā paugurņā stādījām mežu. Pēkšņi uzgāju naga lieluma kaulus krietnā daudzumā, ka balts! It kā cilvēka galvaskausa kauli. No Rīgas atbrauca pētnieki. Raka dažās vietās, atklājās akmens krāvumi. Vidus tukšs, iekšā ogles. Arheologs teica, ka tie esot lībiešu ugunskapi. Viņi mirušos piederīgos sadedzinājuši, varbūt pat novietojuši sēdus un tad apkrāvuši ar malku. Dedzināti kauli ļoti ilgi saglabājoties. Tur atrada arī dažādus priekšmetus — spirālveida bronzas adatu, akmens kapli.

Es arī domāju, ka alas nav zvēru darbs. Virs alām mežā ir izrakti grāvji. Netālu ugunskapi... Tur varētu būt bijušas lībiešu apmetnes. Alās var glabāt pārtiku, jo tur temperatūra tikpat kā nemainās, briesmu gadījumā — paslēpties. Lejā — dzīvošanai vajadzīgais ūdens.

Arnolda Grīnfelda stāstījumu pierakstīja Alnis Auziņš

Pilī, Attīstības nodaļā, pirmdien, 14. V, plkst. 10.00 Valsts ieņēmumu dienesta seminārs.

Pagastmājā maijā

9. V plkst. 14.00 Veselības aizsardzības un sociālās palīdzības komiteja
11. V plkst. 10.00 Izglītības, kultūras un sporta komiteja
16. V plkst. 14.00 Vides aizsardzības un pagasta attīstības komiteja
21. V plkst. 14.00 Finanšu komiteja
28. V plkst. 14.00 padomes sēde

«Dundadznieks» Nr. 4 (61) 2007. gada aprīlis.

Dundagas pagasta padomes izdevums, iznāk reizi mēnesī, reģistrācijas Nr. 000702696, pasūtīšanas indekss pastā **3085**.

Redakcijas adrese: Dundagas pils, Dundaga, LV 3270.

Redkolēģija: Gunta Abaja, Alnis Auziņš (redaktors, tālr.: 1-3237858, epasts: alnis@dundaga.lv), Ēriks Bērzkalns, Sandra Dadze, Anda Felša, Uldis Katlaps, Austris Kristapsons, Velta Metene, Aivars Miška.

Publicētie materiāli ne vienmēr pauž redakcijas vai izdevēja viedokli. Par datu pareizību atbild tos sniegusī amatpersona, citos gadījumos — raksta autors, intervijās — arī intervējamais. Pārpublicēšanas gadījumā lūdzam atsaukties uz «Dundadznieku».

Iespiests Talsu tipogrāfijā.
Metiens: 550 eks.
Internetā: www.dundaga.lv/avize